

EESTI LOODUSMUUSEUMI
UUE PÜSIEKSPOSITSIOONI
IDEEKONKURSS

LÄHTEÜLESANNE & TEHNILINE KIRJELDUS

KUTSE OSALEMA

Eesti Loodusmuuseum kolib 2027. aastaks uude energiatõhusasse puithoonesse ja loob Tallinnasse täiesti uue hingamise ja ambitsioonidega keskkonnateadlikkuse keskuse. On suur samm kasvada Eesti loodusväärtusi hoidva väärika mäluasutuse kõrval ka avatud ja kaasavaks kogukonnakeskuseks, kus kõigil on võimalus loodusteemadel arutleda, mõtiskleda, küsida küsimusi ja saada vastuseid.

Eesti on looduse poolest rikas, meil on lihtne loodusesse minna ja tõenäosus erinevaid, mujal Euroopas haruldasi liike kohata on suur. Eesti ja eestlaste kuvand on, et oleme loodusrahvas. Oma igapäevase käitumisega näitame aga tihti vastupidist. Uue sisuga muuseum ja tuumnäitus saavad olema olulised tööriistad kliimateadlikkuse tõstmisel ja loodust hoidvama hoiaku loomisel nii eestimaalastele kui meie külalistele.

Ideekonkursiga otsime ruumilist, visuaalset ja terviklikku külastuskogemust pakkuvat loovlahendust püsiekspositsioonile ehk tuumnäitusele pealkirjaga **“Kooselu kunst”** uues Eesti Loodusmuuseumi hoones.

Näituse eesmärk on **Eesti looduse loo** jutustamise kaudu inimese ja looduse **suhet luua, taastada, hoida või süvendada**. Loodust tundma õppides saavad meie mõtlemine, hoiakud ja käitumine muutuda looduse suhtes hoolivamaks ja arvestavamaks.

Ootame loomingulistelt kollektiividelt ambitsioonikat lähenemist ja julgeid ettepanekuid!

Heidi Jots

Eesti Loodusmuuseumi direktor

SISUKORD

- 4** Eesti Loodusmuuseumi kontekst
- 5** Muuseumi tulevikuvision
- 6** Muuseum numbrites
- 7** Loodusmaja
- 10** **NÄITUSE TAUST**
- 11** Sihtrühmad ja kaasamine
- 12** Külaskogemus
- 13** Näitusel õppimise põhimõtted
- 15** Võistlusala
- 17** **TUUMNÄITUSE “KOOSELU KUNST” KONTSEPTSIOON JA TEEMAD**
- 18** “Kooselu kunst”. Tuumnäituse kontseptsioon
- 19** Teemade valik
- 20** Inimene ja loodus
- 24** Eesti loodus
- 33** Looduse tuum
- 35** Eksponeeritavate liikide ja objektide valik
- 36** **IDEEKONKURSI TEHNILISED TINGIMUSED**
- 37** Ideekonkursi eesmärk
- 38** Ligipääsetavus ja peamised sihtgrupid
- 39** Jätkusuutlikkus
- 40** Lähteülesande kirjeldus
- 43** Ideekavandi esitamine
- 44** Väljavõtted ideekonkursi alusdokumentidest

EESTI LOODUSMUUSEUMI KONTEKST

Eesti Loodusmuuseumi ajalugu ulatub 1864. aastasse. Muuseumil on olnud oluline tähtsus loodusteaduste arendamisel. Ka täna on Eesti Loodusmuuseumil oluline roll looduskogude täiendamisel ja teadustööl, aga ka näitustegevusel ja loodushariduse andmisel.

Muuseumi kogu keskendub Eesti loodusele ja koosneb esinduslikust botaanilisest, mükoloogilisest, zooloogilisest, geoloogilisest, teadusajaloolisest ning foto-ja multimeedia kogust. Kokku säilitatakse hoidlates u 350 000 museaali. Muuseumit külastab aastas ligikaudu 50 000 loodushuvilist. Suur osa tänastest külalistest on haridusprogrammides osalevad lapsed ja lastega pered.

MUUSEUMI TULEVIKUVISIOON

Eesti Loodusmuuseum on **muutuste kasvulava**, kus avardub külalise maailmapilt ja kasvab loodushoidlikkus. Muuseumi missioon on innustada loodust märkama, mõistma ja hoidma.

Muuseum on **platvorm**, mis arhiveerib loodust, edastab teadmisi ning inspireerib teadlikkust ja vastutustundlikku suhtumist loodusesse. Muuseumi edu mõõdupuuks on selle võime muuta külaliste mõtlemist, hoiakuid ja käitumist, võimendades teaduspõhist maailmavaadet ja edendades kestlikku suhet looduskeskkonnaga.

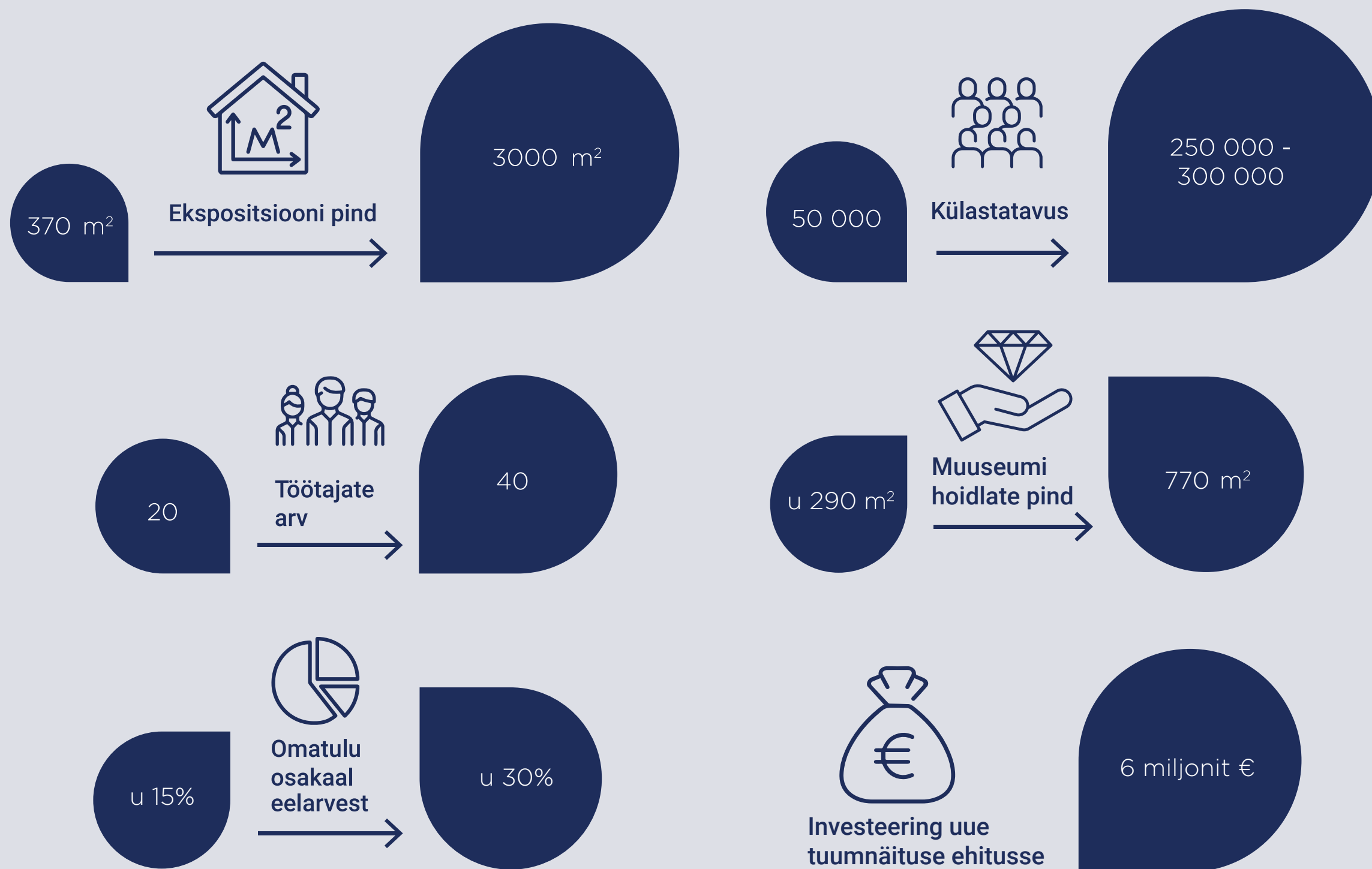
Loodusmuuseum võtab **kogukonnakeskuse** rolli ja tervitab võrdselt kõiki inimkonna esindajaid vanusest, soost ja füüsilistest või vaimsetest piirangutest sõltumata.

Külaline saab muuseumis **elumuutva elamuse** – Eesti looduse võlu ja valu kogemine muudab mõistetavaks looduse toimimise seaduspärad ja inimese rolli nii nende lõhkumisel kui heastamisel; annab võtme loodusega suhestumiseks ja kliimamuutustega kohanemiseks. Muuseum loob kaasahaarava ja tähendusriikka õpikogemuse, mis kajastab inimese ja looduse vahelise suhte mitmekülgsust ja sügavust. Külaline õpib tundma loodust, aga ka iseennast ja oma rolli looduse osana.

Muuseum on tervik. Muuseumi erinevad funktsioonid, sh tuumnäitus, õppeklassid, kogud, kohviku- ja seminariala, muuseumipood, hoov, kontorid ja sündmusteprogramm kannavad samu loodushoidvaid väärtusi.

MUUSEUM NUMBRITES

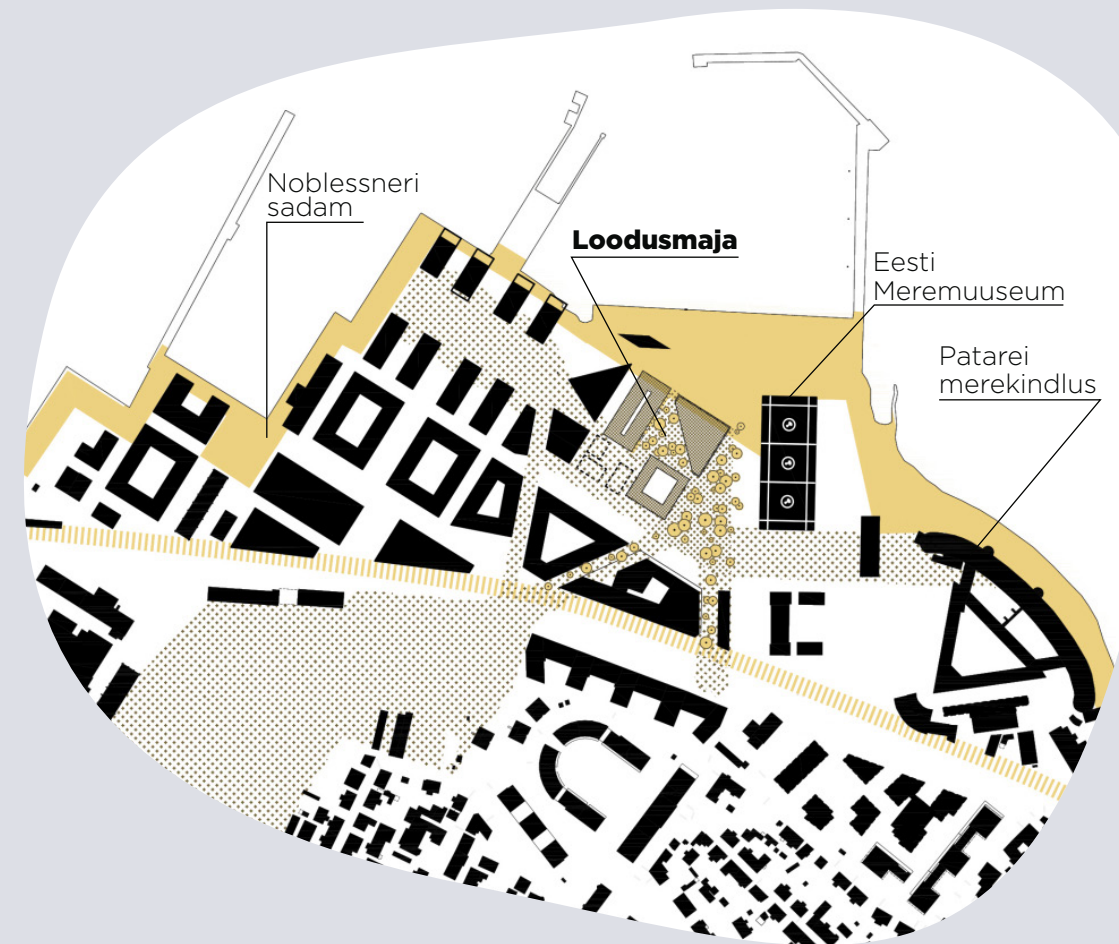
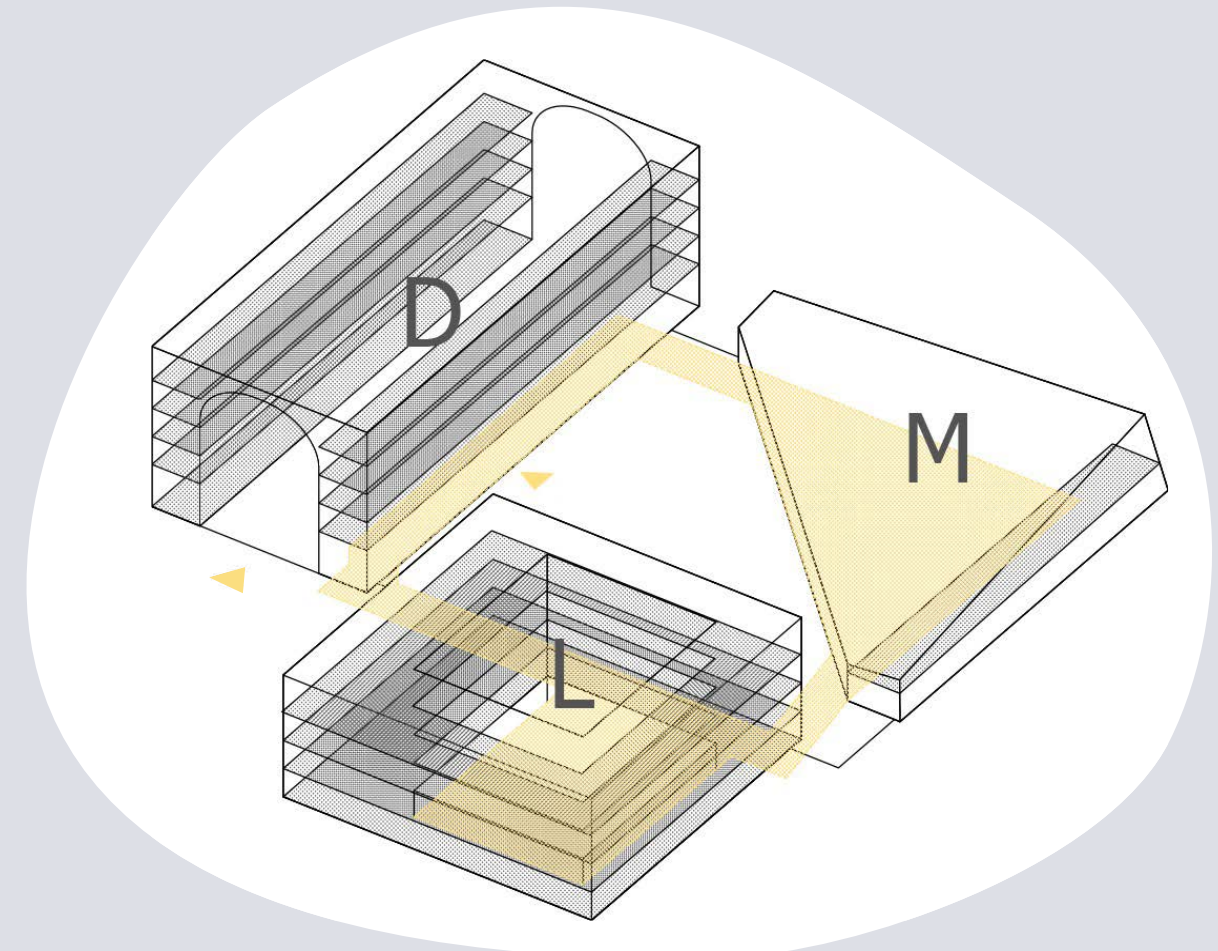

LOODUSMAJA

Loodusmaja ehitustööd Tallinna kõige kiiremini areneval mereäärsel promenaadil Noblessneris, endise allveelaevatehase alal aadressil Vesilennuki 12 on alanud. Eesti suurim avalikus kasutuses puidust hoone rajatakse Tallinnas Kalamajja, vahetult Eesti Meremuuseumi kõrvale, ja selle **suurimaks kasutajaks saab Eesti Loodusmuuseum.**

Loodusmaja koosneb kolmest eraldiseisvast, maa-aluselt omavahel ühendatud hoonest. Linnakvartalina toimiv ansambel koosneb viiekorruselisest büroohoonest - D (Dokihoone), neljakorruselisest büroohoonest - L (Linnamaja) ja muuseumimajast - M. Loodusmuuseum on nagu selgroog, mis oma paiknemisega läbi kõigi kolme hoonemahu kompleksi asutused ja funktsioonid omavahel kokku seob. Väga eriilmeliste hoonete kogukõrgused maapinnast ulatuvad enam kui 20 meetrini. Kolmnurkse põhiplaani muuseumihoone katus on tugeva kalde all ning selle hoone kogukõrguse vahe on kümme meetrit. Hoonetekompleksile on kavandatud üks maa-alune korrus.

Valmivasse Loodusmajja saavad uued ja tänapäevased ruumid lisaks muuseumile ka Kliimaministeeriumi allasutused, moodustub Eesti keskkonnahariduse kompetentsikeskus. Loodusmaja suletud netopind on 24 660 m². Loodusmaja avaliku arhitektuurikonkursi võitis 2019. aastal arhitektuuribüroo Kavakava OÜ, arhitektid Siiri Vallner, Indrek Peil, Kristel Niisuke ja Ko Ai. Sisearhitektuurse lahenduse autor on Pink Sisearhitektid. Loodusmaja ehitab Riigi Kinnisvara AS tellimusel Nordecon AS. Hoone planeeritud valmimisaeg on suvi 2026, uue tuumnäituse avame külalistele 2027. aasta alguses. Loodusmaja ehitamine läheb ilma käibemaksuta maksma 54,3 miljonit eurot.

Loodusmajas rakendatakse mitmeid innovaatilisi loodushoidlikke lahendusi. Projektis on mõeldud nii nahkhiirte ja piiritajate elupaikade loomisele, sademevee taaskasutusele, jalgrattaliikluse soodustamisele kui säästlikule ruumide valgustusele.

Lähemalt saab erinevatest lahendustest ülevaate

**Eesti Loodusmuuseumi
kodulehel.**

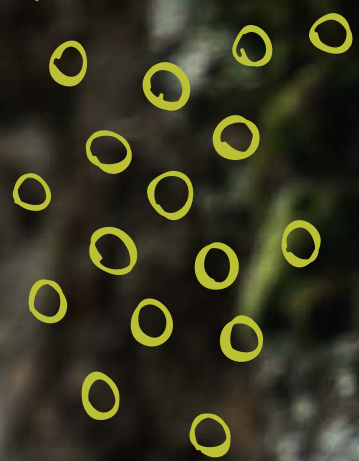
Loodusmaja hoonete vahelist väliruumi võib pidada ekspositsiooni jätkuks. Haljasalade puhul on tegemist ökoloogilise eksperimendiga, kus erinevad alad esindavad Eesti looduses leiduvaid erinevaid elupaigatüüpe ja toovad esile neis elavaid liike. Kasutatakse ainult Eestist korjatud seemneid ja siin kasvatatud taimi. Haljasalad juhivad ja kasutavad sademevett. Erinevat tüüpi alad võimaldavad neid kasutada muuhulgas erinevate sündmuste korraldamiseks, õuesõppeks ja koosluste arengu jälgimiseks.

Eesti Loodusmuuseumi koordineerida on lisaks tuumnäitusele ja ajutiste näituste saalile ka hoonekompleksi restoran-kohvik, konverentsiala, õppeklassid, muuseumipood ja sisehoov. Muuseumi kogude paiknemine näitusesaalidega samal korrusel võimaldab kogudes olevat ja toimuvat külalistele otse näitusesaalist tutvustada.

Kogu Loodusmaja hankeprojekt (TK Lisa 7) on allalaetav **siit**

NÄITUSE TAUST

SIHTRÜHMAD JA KAASAMINE

Eesti Loodusmuuseum haarab loodushoidliku käitumise juurutamiseks võimalikult laiu siht- ja sidusrühmi. Sihtrühmauuringute ja muuseumi arengusuundade põhjal on loodud kuus persoonat ehk kasutajatüüpi esindavat tüüpisikut, kellele mõeldes teenuseid luuakse.

Näituse kontseptsiooni ja sisuteemade välja töötamisse on erinevates etappides kaasatud nii muuseumikülalisi kui ka muuseumiväliseid erialaeksperte kunstnikest ja antropoloogidest ökoloogide ja haridusspetsialistideni.

Muuseumikülaliste persoonad
(Vaata ka TK Lisa 2):

Kris - eneseotsingutel aktiivne ja progressiivne noor; muuseum on tema jaoks kaasav, sotsiaalne, kuid vaikne ja alati muutuv koht. Külatab muuseumi üksi või sõpradega.

Anneli - kolme erinevas vanuses lapsega nõudlik pereelu organiseerija, kes otsib kvaliteetset ja harivat meelelahutust; muuseum on tema jaoks külalishahke ja paindlik koht, kus on eneseteostusvõimalusi igale pereliikmele. Külatab muuseumi perega või üksi.

Aleks - spontaanne ja iseseisev avastajast põhikooliõpilane; muuseum on tema jaoks koht, mis pakub igal külastusel midagi uut ja huvitavat, mida omas tempos avastada. Külatab muuseumi üksi, pere või klassigrupiga.

Mare - entusiastlik ekspert/õpetaja ja kultuurinostalgik; muuseum on tema jaoks sümbioos traditsioonilise ja innovatiivse vahel, kaasates sel moel erinevaid vanusegrupe ja tõstes nende teadlikkust loodusest. Külatab muuseumi üksi või klassigrupiga.

Laura - aktiivne, uudishimulik ja kultuurist paelunud karjäärinaine; muuseum on tema jaoks rikastav kogemus vaimule, et tuua vaheldust argipäeva. Külatab muuseumi üksi või sõpradega.

Mattias - ehedate ja kohalike kogemuste otsija/turist; muuseum on tema jaoks kohalik, autentne, unikaalne ja esteetiline koht kultuuri avastamiseks. Külatab muuseumi üksi või sõpradega.

KÜLASTUSKOGEMUS

Tuumnäitus pealkirjaga “Kooselu kunst” loob tervikliku, õpetliku, külalist isiklikult puudutava, kõiki meeli ergutava ja interaktiivse näituseelamuse.

Kõigile ligipääsetav - igaühel on õigus, võimalus ja vabadus loodusteemadel kaasa rääkida, arutleda, küsimusi küsida ja vastuseid leida. Näitusest saavad osa kõik vanusegrupid ja leiavad rakendust erinevad meeled. Näituse sisu on selge ja arusaadav ning ruum mugavalt läbitav. Puue ei ole näitusel takistuseks. Näituse läbimine on turvaline.

Teaduspõhine - näitus põhineb usaldusväärsetel ja ajakohastel teaduslikel allikatel.

Mõtleva ja tegutsema ärgitav - näitus tahab jõuda iga külaliseni ja kutsuda temas esile taipamise, et **kõik on looduses omavahel seotud**, et inimene on osa loodusest ning oma valikute ja tegudega mõjutame suuresti elu võimalikkust planeedil Maa.

Elamuslik - näitus on **avastuste teekond**, kus külalist juhivad uudishimu, janu põnevate teadmiste ja mõjusate elamuste järele. Elamusi on erinevatele meeltele - nägemine, kuulmine, haistmine, kompimine.

Õpetlik - näitusel juhivad külalist **avastamisrõõm**. Uusi teadmisi enda ja end ümbritseva kohta saab omandada mänguliselt, meeleliselt, käed külge lüües, üksi või grupiga probleeme lahendades. Näitusel esitatav teave ei ole pealetükkiv. Õppimine toimub jõukohase pingutuse kaudu arutelude, selgituste, küsimuste püstitamise ja **seoste loomise** abil.

Emotsionaalne - näitusel saab külaline teemadega samastuda, leida isiklike kokkupuutepunkte ja äratundmisi. Erinevate meelte aktiveerimine kutsub esile või loob tugevaid mälestusi.

Aukartust äratav - näitus tekitab tunde, et loodus on võimas ja imetlust tekitab.

Strateegiliselt lavastatud - külastusteekonnal on teadlikult varieeritud aktiivsem ja passiivsem, avastuslik ja imetust tekitav, detailne ja üldine, hirmutav ja lohutav. Sisutihedate osade vahel on pausid aja maha võtmiseks (nt erinevate meeltega tajumiseks).

Interaktiivne - näitusel saab teemadega tuttavaks nii ise käed külge lüües kui teemasid siduvas loos osaledes.

Paindlik - igale külalisele on näitusel elemente, mis sobivad tema vanuserühmale, huvile või külastusaja pikkusele.

Seriaalne - külastusteekond või -teekonnad ja näituse sisuline ülesehitus annavad võimaluse näitust korduvalt külastada ning avastada lähtuvalt oma loodusteadlikkuse tasemest või huvist ka mitmendal külastusel midagi uut.

Korruga mahub näitusega tutvuma maksimaalselt **500 külalist**. Keskmise külastusaeg on **2 tundi**.

Lisaks üksikkülalistele saab näituseruum olema üheks **grupikülastuste** läbiviimise asukohaks. Mugavamaks külastuseks saavad grupid vajadusel näituse piires mõnes selleks otstarbeks kujundatud kohas koguneda, vajadusel istuda. Hinnanguliselt mahub näitusel samaaegselt viibima umbes 3 gruppi (ühes grupis u 25 osalejat ja juhendaja).

NÄITUSEL ÕPPIMISE PÕHIMÕTTED

Miks on vaja näitusel õppida?

Loodusest hoolimise aluseks on looduse tundmine ning oskus näha enda valikute ja tegude mõju. Eesti keskkonnateadlikkuse uuringu kohaselt on puudujääke just meie **süsteemses arusaamises** ning terviklikust arusaamast keskkonnas toimuvate muutuste mõjudest. Tajume globaalseid probleeme kaugete ja Eesti jaoks ebaolulistena, ei seosta neid enda tegemistega ning lahendamist peame n-ö kellegi teise mureks. Tegelikuses aga ilmnevad globaalsete kliimamuutuste mõjud ja elurikkuse vähenemine ka Eestis.

Eesti Loodusmuuseumi haridustegevuse peamiseks strateegiliseks eesmärgiks on olla loodushariduse **suunanäitaja**. Muuseum peab muutuste ajal olema toeks ja nõuandjaks inimese ja looduse vaheliste suhete ja vastastikuse mõju mõistmisel, loodushoidlike oskuste arendamisel ja sisemise motivatsiooni kasvatamisel.

Tuumnäitus on muuseumi olulisim loodushariduslik **tööriist**. Näitus on õppijat **võimestav ja universaalselt ligipääsetav** õpikeskkond igas vanuses külalisele **terve elukaare** ulatuses. Näitusel juhib õppimist **avastamisrõõm**. Uusi teadmisi saab külaline omandada vastavalt enda vanusele, võimekusele ja huvile - mänguliselt, meeleliselt, käed külge lüües, üksi või grupiga probleeme lahendades.

Seoste keerukuse ja mitmekesisuse mõistma õppimise kaugem eesmärk on **lugupidamise ja imetluse** tekkimine meis ja meie ümber toimuvate komplekssete süsteemide vastu ning enda rolli tajumine neis. Näituse läbinuna suureneb külastajal huvi looduse vastu ning soov loodusesse minna. Nii toimib näitus külalisele **hüppelauana** loodusesse.

Kliima- ja elurikkuse kriisi üheks **põhjuseks** on inimeste suutmatus keerulisi süsteeme mõista.

Kuidas näitusel õppimine toimub ja kuidas tekitada sügavaid teadmisi?

Pingutus ja emotsioonid - Tõeline õppimine toimub siis, kui see nõuab pingutust ja võimaldab ohutult eksida. Õppimine ei toimu aja surve all või pinge- ja võistlusolukorras. Sügavaid teadmisi saab luua erinevate meetodite abil: arutelude, selgituste, küsimuste püstitamise, seoste ja tähenduste loomise kaudu. Külalisel peab olema võimalik katsetada, pusida, eksida ja uuesti proovida. Eksponaatide puhul on oluline leida tasakaal *hands on* ja *minds on* võimaldavate lahenduste osas. Olulist rolli mängivad õppimisel emotsioonid - üllatus, uudishimu ja segadus. Tugevad tunded jäävad meelde.

Eelteadmised ja seoste loomine - Õppimine toimub samm-sammult uute teadmiste sidumisel olemasolevatega. Külaline saab uue vaatenurga alt käsitletuna sarnase sisuga infot erinevates külastusteevõrkude punktides. See kinnistab teadmisi ja loob teadmiste vahel uusi seoseid.

Pausid mõtlemisest - Õppimise vahel peab külaline saama puhata, infot seeditada. Mõttepausid saavad nt toimida erinevate külastajatevõrkude sõlmkohtades ja võimendada erinevaid lõõgastavaid tajuaistinguid, nt kogu kehapinnaga lamamine, kuulamine, nägemine, lõhn, mesilaste vibratsioon jms.

Endaga seostamine - Teemadega suhestumiseks on oluline, et külaline seostaks neid iseendaga või oma lähedastega. Nii muutuvad kaugena paistvad valdkonnad isiklikuks ja hoomatavaks, tekib personaalne äratundmine. Tähtis on aru saada, miks mingi teadmine või oskus on oluline.

Külalisel peab olema võimalus enda **külastus personaliseerida**, kasutades nt vastavat rakendust, kiipi vmt lahendust enda valikute, arvamuste või vastuste kogumiseks ja nende kohta tagasiside saamiseks. Lahendus saab samal ajal toimida ka pileti ning muuseumile statistika ja tagasiside kogujana.

Ühe haridusliku kihina soodustavad seoste taipamist mõtlema ergutavad **küsimused** või **sõlmprobleemid**.

Kuidas saab
õun puu otsa

Ühe küsimuse abil saab õppida kapillaarsuse, aurustumise, fotosünteesi, tolmeldamise, mükoriisa olulisuse jpm protsesse ja seoseid.

Vastuse küsimusele paneb külaline kokku näitust läbides ja kaasa mõeldes.

VÕISTLUSALA

Fuajeeala ja sissepääs tuumnäituse saali

Muuseumikülastus algab Loodusmaja fuajeealalt, mis asub Dokihoones. Fuajees paiknevast pileti- ja infoletist soetab külaline pileti, üleriided ja suured kotid või muud esemed saab jätta garderoobi või lukustatavatesse kappidesse. Fuajeealal on võimalik peatuda muuseumipoes ning kasutada tualettruume. Seejärel liigutakse läbi muuseumipoe ja näitusele viiva koridori Muuseumimajas paiknevasse tuumnäituse saali. Pääs näitusele on tagatud kõigile külalistele. Muuseumipoe asukoht on võrreldes algse Loodusmaja sisearhitektuurse lahendusega muutunud. Uus poe asukoht on fuajeealal muuseumi pileti- ja infoleti juures. Endisel poe alal soklikorrusel paikneb lastele mõeldud tegevusala ning vanema-lapse tuba. Asukohad on tähistatud võistlusala soklikorruse ja esimese korruse piiritlusskeemidel, käesoleva dokumendi lisadest - TK Lisa 4 ja 5.

Muuseumipood

Pood on osa näitusest ja toetub kontseptsioonile “**teadlike valikute kauplus**”. See tähendab, et toodete müük on olulisel kohal, ent esmasoov on õpetada muuseumi külastajat teadlikult tarbima ja pakkuda tavatoodetele alternatiive, mis aitavad tarbimist vähendada ja soodustavad loodushoidlikumat käitumist. Muuseumipoe kassa asub muuseumi pileti- ja infoletis.

Müüdavad tootegrupid on:

1. võimalikult keskkonnasõbralikud tooted (nt korduvkasutatav poekott, kohvitops jne)
2. loodusega seotud tooted (nt vihmakeep, tuleraud jne)
3. muuseumiga seotud tooted (nt helkur, poster, postkaart, t-särk jne)

Kaubal on juures **info**, mis selgitab, miks just see toode on harjumuspärasest parem, kuidas seda kasutada, et tagada pikk eluiga, kuidas seda vajadusel parandada ning kuidas see eluea lõpus ringlusesse tagasi saata.

Muuseumipoe kaubakategooriate loend on toodud TK Lisas 6.

Tuumnäituse saal

Saali pääsemiseks tuleb läbida piletikontrolli turnikee. Tuumnäituse ruum (põrandapind 1288,5 m²) on suure kõrgustevahega (madalas osas lagi ca 5 m, kõrgemas ca 8,5 m), ruumi kahes servas on saalile avatud rõdu (580 m²) ning ühe rõdu all madalam ja kitsam näituseala. Rõdule pääseb nii treppide kui ka invatõstuki abil. Ideelahendus peab ette nägema lahenduse, mis võimaldab kõikidele külalistele võrdset ligipääsu rõdule (kaldtee vmt). Saali põrandat katab tõstetud laudpõrand, mille all on 6x4 meetrise sammuga toodud näitusele vajalikud kommunikatsioonid (elektri- ja sideühendus). Rõdu põrand on kaetud saare laudparketiga. Lage toetavad massiivsed liimpuittalad. Saalis on sisehoovi poole avanev pikk panoraamaken ning betoonseintes avad vaatega mere ja meremuuseumi suunas. Aknaavasid saab elektriliselt juhitud aknakatetega sulgeda. Suuremahuliste eksponaatide ruumi toomiseks on hoone merepoolisel küljel transpordiuks (2,4x2,3m).

Külalisel on võimalus heita pilk läbi näitusesaalist avanevate vaateakende muuseumikogude ruumidesse: märgpreparaatide laborisse ja sarvede-luude hoidlasse. **Avatud kogu** põhimõttel pakub muuseum võimalust külalisel näha, kuidas muuseumis museaale hoiustatakse ning milliseid toiminguid nendega läbi viiakse.

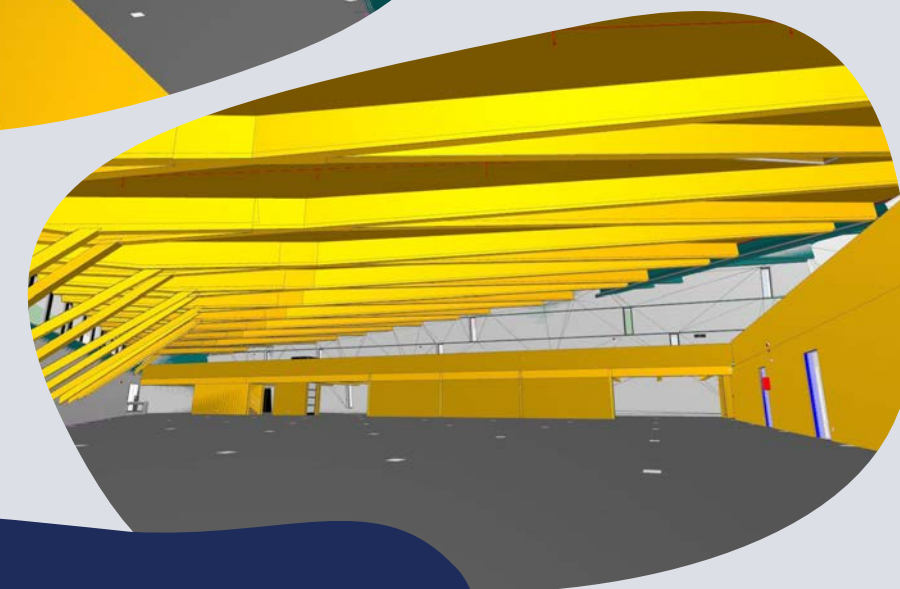
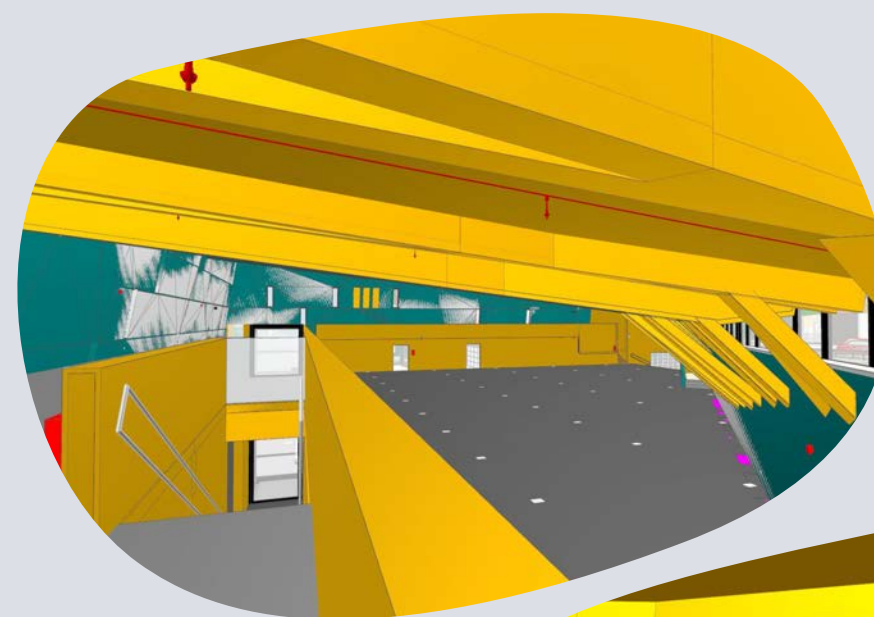
Tuumnäituse alalt liigub külaline koridori kaudu edasi Linnamajas paiknevasse **ajutiste näituste saali** ning sealt läbi vanema-lapse toaga varustatud **laste tegevusala** tagasi Dokihoones paiknevale fuajeealale. Vahetult enne trepist või invaliftiga Dokihoone aatriumi jõudmist on võimalus soklikorrusel kasutada tualettruume. Nii läbib külaline oma teekonnal kõiki hooneid ja jõuab ringiga tagasi sinna, kust alustas.

Tuleohutus

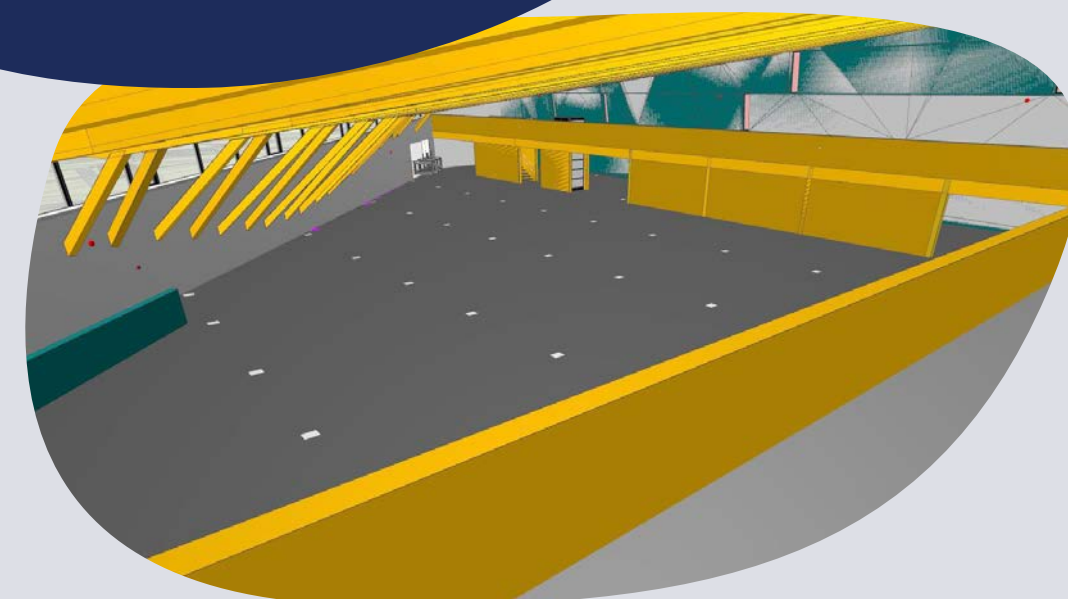
Ruumid on varustatud veeudu kustutussüsteemiga. Muuseumihoone on eraldi tuletõkketsoon, mis eraldatakse tulekahjuhäire korral teistest Loodusmaja hoonetest. Selle hooneosa eripõlemiskoormuseks on arvestatud kuni 600 MJ/m^2 arvestades automaatse kustutussüsteemi olemasolu. Hoones korraga viibivate inimeste piirarv on 500.

Sisekliima parameetrid ja tehnosüsteemid

Näitusesaalide planeeritud õhutemperatuur on suvel $22\text{-}25 \text{ }^\circ\text{C}$ (õhuniiskus $40\text{-}60\%$) ja talvel $18\text{-}21 \text{ }^\circ\text{C}$ (õhuniiskus $35\text{-}50\%$). Õhuvahetuskordsus on planeeritud $21/\text{s}/\text{m}^2$. Tehnosüsteemidest tingitud maksimaalne lubatud müratase on kuni 35 dB . Näitusesaale köetakse kaugküttelt õhkküttega konditsioneerimissüsteemi abil. Sooja tarbevee temperatuur hoitakse konstantne, näiteks $+55 \text{ }^\circ\text{C}$. Elektripinge kõikumiste ja katkestuste suhtes tundlikumad elektriseadmed on võimalik planeerida tagatud elektritoitelt (UPS- ja/või elektrigeneraatoriühendus).

BIM mudeli vaated näituse ruumile.
Mudel on kättesaadav
ehitusprojektist

**TUUMNÄITUSE
“KOOSERU KUNST”
KONTSEPTSIOON JA TEEMAD**

“KOOSELU KUNST” TUUMNÄITUSE KONTSEPTSIOON

Näitus toob külaliseni selle, mis on Eestis erilist ja ainulaadset, ent ka igapäevast ja iseloomulikku. Silmatorkavamate liikide kõrval rõhutame mikroelustiku rikkust ja selle kooselu teiste elusolenditega. Räägime erinevate suhete-seoste mitmekesisusest ja olulisusest kõigis looduse sfäärides – mullas, vees ja õhus. Olulist tähelepanu pöörab näitus kliimamuutuste olemuse mõistmisele ja lahenduste pakkumisele muutustega kohanemiseks.

Näitus:

- liidab haarava loo kaudu looduse objektid ja loodusteadusliku info kaasavaks ja emotsionaalseks rännakuks;
- haarab külalist erinevatel viisidel kaasa mõtlema ja osalema;
- tõstatab vastuste andmise kõrval ka küsimusi ja sütitab arutelu nii külaliste sees kui nende vahel;
- esitab ausaid ja selgeid sõnumeid ning katab nii helgeid kui ka keerulisi teemasid;
- kõnetab moel või teisel igaüht sõltumata east, taustast või loodusteadlikkuse tasemest;
- kaasab emotsionaalse kogemuse loomiseks erinevaid meeli: kuulmist, nägemist, kompimist, lõhnataju jne;
- käsitleb loodusteaduslike aspektidega paralleelselt ka kultuurilisi, majanduslikke ja filosoofilisi perspektiive;
- jutustab loo Eesti loodusest ja kutsub arutlema tuleviku arengute osas;
- annab külalisele tõuke tunda ennast teovõimsana ja süvendab tema soovi hoida ja kaitsta loodust;
- viib külalise taipamisele, et inimene on osa loodusest;
- murrab müüte ja kujundab tuleviku suhtes valitseva negatiivse narratiivi optimistlikumaks ja lahendusi otsivaks.

Näituse läbivad **juhtmõtted** on:

- looduses on kõik omavahel seotud;
- inimene on osa loodusest;
- vaid loodusega koos elades loome elamisväärsed tulevikku.

Eesti Loodusmuuseumi tuumnäitus “Kooselu kunst” jutustab looduse ja inimese kooselu lugu läbi Eesti looduse.

Näituse eesmärgiks on inimese ja looduse **suhet luua, taastada, hoida või süvendada.**

TEEMADE VALIK

Tuumnäituse teemade valikul on lähtunud põhimõttest, et näitus aitaks külalisel loodust mõista ja sellega suhestuda. Külaline saab Eesti looduse kaudu tuttavaks nii looduses valitsevate universaalsete protsesside kui ka Eesti looduse omapäraga, mõistab kliimamuutuste sisu ja mõju ning muutub teadlikuks muutustega kohanemise võimalustest.

Teemadeks on:

- **Inimene ja loodus:** inimese ja looduse suhe; looduse hüved; antropotseeniaja loodus; muutus isiklikul mõtteväljal
- **Eesti loodus:** kujunemine; omapära; iseloomulikud maastikud: meri ja rand, jõgi ja järv, soo, mets, pärandniit, põld, linn
- **Looduse tuum:** seosed; elurikkus

Teemade järjekord ei ole seotud teemade olulisusega. Kõik teemad on võrdselt tähtsad ning täiendavad üksteist. Oluline on, et teemade käsitus rõhutaks looduse omavahelist põimitust.

Nii põhiteemad kui ka neid avavad märksõnadena välja toodud alateemad sisustavad ja toetavad “Kooselu kunsti” ideed.

INIMENE JA LOODUS

Inimese ja looduse suhte kujunemine

Inimene on looduse osa. Kooselu olemus on aegade jooksul oluliselt **muutunud**. Eriti tugevalt on inimese ja looduse suhet mõjutanud tööstus- ja teadusrevolutsioon ning kapitalistlik majandussüsteem. See on süvendanud suhtumist loodusesse kui ressursi. Maailmavaateliselt oleme ennast asetanud loodusest eraldiseisvaks. See suhtumine on viinud paljude tänaste keskkonnaprobleemideni.

Eestlastegi loodussuhe on läbi aegade muutunud. Selle on tinginud muudatused eluviisis, kultuuriline areng ja poliitilise ideoloogia vahetumine. Vanemad uskumused kaldusid animismi poole, kristluse levik ja rahvusliku eneseteadvuse tõus 19. sajandil muutsid senist arusaama loodusest. 20. sajandil tärkas looduskaitsekultuur. Nende protsesside tulemusel süvenesid **vastuolulised suhted** loodusega - loodus on ühteaegu nii hoidmist vajav väärtus kui ka ületarbitav ressurss. Täna peavad Eesti elanikud üheks suurimaks väärtuseks siinset loodust. Tulevikus peab majandus mahtuma looduse piiresse.

Tugeva suhte aluseks on lähedus, emotsioonid, ilu, kaastunne ja tähendus. **Emotsioonid** nagu hirm, viha, armastus, aukartus, imestus loovad isikliku ja sügava kontakti. Emotsionaalne ning sagedane ja sisukas **kontakt** aga annab kogetule **tähenduslikkuse**. Kvaliteetne kontakt aitab meil mõista oma **kohta ja rolli looduses** ning võtta vastutust selle kaitsmise ja hoidmise eest.

Alateemad:

Loodus kui inspiratsiooniallikas, sh loodusfotograafia, kirjandus, muusika, kujutav kunst jne

Loodus kui debati käivitaja: teadus vs ebateadus, teaduslik lähenemine vs kohapealne teadmine;

väärtushinnangute pörkumine, sh metsasõda, fosforiidisõda; kultuuri ja looduse vastandamine

Keskkonnaeetika: biokunst, looduse õigused, looduskaitse ja -aktivism, looduse iseväärtus, loomade kohtlemine

Minu lemmikpaik looduses

Omailm (Umwelt): iga organism tajub maailma läbi ainulaadse reaalsuse, erinevad liigid tajuvad ja suhtlevad maailmaga erinevalt

Inimese ja looduse suhet kujundab:

evolutsioon, päritolu, haridus ja teadus, usund ja pärimus, majandussüsteem ja kogemise viisid

Suhte tekkimist võivad

takistada: põlgus, vastumeelsus, hirm, väärtushinnangud ja trendid, teised prioriteedid, ellujäämisrežiim, atraktiivsed alternatiivid, teadmiste puudumine ja sellest tulenev usaldamatus

Milliseks kujuneb inimese ja looduse suhe tulevikus

Looduse hüved

Inimene sõltub loodusest. Sealt saadavad hüved on **väga erineva iseloomuga** ulatudes puhtast õhust puiduni ja tarbitavast veest toiduni. Loodus tugevdab ja parandab meie füüsilist ja vaimset tervist. Loodus inspireerib loomingut, mis omakorda kujundab meie arusaama loodusest.

Paljusid ülesandeid, mida püüame lahendada tehnoloogia või mõne tegevusega, pakub meile loodus oluliselt odavamalt ning keskkonda kahjustamata ja reostamata. Siiski kaasnevad paljude hüvede kasutamisega looduses pöördumatud muutused.

Alateemad:

Varustavad hüved: loodus pakub toitu, vett, puitu, kütust, maavarasid, loomasööta, ravimeid jm loodusressursse

Reguleerivad ja säilitavad hüved: looduses toimuvad alusprotsessid tagavad looduse toimimise ja keskkonnatingimuste säilumise. Hüvedeks on näiteks aineringete tagamine, kliima reguleerimine, süsiniku sidumine, orgaanika lagundamine, veeregulatsioon, tolmeldamine jne

Kultuurilised hüved: loodus pakub puhkamisvõimalusi ning inspiratsiooni kultuuris; on loodusteaduste tegemise baasiks; toetab tervist ja haridustegevust; toidab hingelisi kogemusi ja kultuurilist identiteeti; seob kogukondi jne.

Teema avaja:
Kunstiobjekt
(nt. Konrad Mägi maastikumaal)

Teema avajate sisukirjeldused on liikide ja objektide nimekirjas (TK Lisa 3)

Teema avaja:
Kaseviht

Milliseid looduse hüvesid sa hindad

Antropotseeniaja loodus

Antropotseeniaeg rõhutab, et inimkond on muutunud jõuks, millel on oluline ja püsiv mõju Maale. Peamiseks tagantlökkavaks jõuks on siin kapitalistlik majandussüsteem. Viimase sajakonna aasta jooksul on muutunud **surve loodusele enneolematuks**. Senised seosed on lõhutud, uued seosed on ühekülgsed: loodust kasutatakse erinevate ressursside saamiseks ja väikese rühma inimeste rikkuse kasvatamiseks. Antropotseeni iseloomustab suur mõju keskkonnale, seal hulgas kliimamuutus, reostus ja elurikkuse vähenemine. Arutu käitumine ähvardab kogu looduse, seal hulgas inimese enda eksistentsi.

Siiski on inimtegevusel ka **positiivset mõju** loodusele. Nii nagu inimene on hävitanud, on tal ka jõud loodust hoida, taastada ja kaitsta. Üha enam tegeletakse looduse taastamisega kasutades parimaid teadmisi ja kogemusi. Meil on võimalik jõuda keskkonda hoidvama ja teiste liikidega arvestavama kooseluni.

Mida saaksid
sina teha
kliimamuutuste
aeglustamiseks

Alateemad:

Inimmõju tasandid: indiviid, kogukond, organisatsioon, ühiskond

Inimene – looduse reguleerija: looduskaitse edulood ja probleemkohad; jaht; looduse majandamine; looduse kureerimine

Inimtegevuse negatiivne mõju loodusele: seal hulgas energeetika, transport, toidutööstus, põllumajandus

Planetaarsed piirid: loodusressursside hulk on lõplik, piiride ületamisega kaasnevad kliimamuutus, osoonikihi kahanemine, atmosfääri aerosoolide koormus, ookeani hapestumine, magevee puudus, loodusmaastike kadumine, biogeokeemiliste tsüklite segi paiskamine, elurikkuse kadu, keemiline saastatus, kuues väljasuremislaine jne.

Rikutud looduse mõju inimesele: looduse pakutavatest hüvedest ilma jäämine, seal hulgas ekstreemsed ilmastikunähtused, kliimapõgenikud, ressursisõjad, mõju vaimsele tervisele

Rakendusteadus ja tehnoloogia: nii looduse hüvanguks kui ka vastu; näited kohalikul ja globaalsel tasandil

Rohepesu: tegevuste ja kaupade loodussõbralikumatena näitamine tarbimise hoogustamiseks

Teema avaja:
Pöialpoiss

Teema avaja
sisukirjeldus on liikide
ja objektide nimekirjas
(TK Lisa 3)

Muutus isiklikul mõtteväljal

Igaühel meist on võimalus elurikkuse hävingu ja kliimakriisi käiku muuta. Poliitika ja suurte organisatsioonide kõrval on üliolulised ka üksikisikute teod, mis mõjutavad ühist mõttevälja.

Loodushoiu aluseks on tugev inimese ja looduse suhe. Hoiame seda, millest hoolime. Hoolima hakkame aga nendest, keda tunneme. Nii on meie esimeseks sammuks **looduse** hoidmise teel selle **tundmaõppimine**. Nime- ja nägupidi enda kaasliike teades, nende eluolu ja vajadusi tundes, võtame vastu paremaid otsuseid ja käitume loodust säästvamalt.

Meil on aeg **muuta oma mõttevälja**. Üleliigse tarbimise asemel saame keskenduda enesearengule, tähenduslikele suhetele ja positiivsele ellusuhtumisele. Ennast looduse osana mõtestades paraneb meid ümbritsev keskkond ning vaimne ja füüsiline tervis.

Alateemad:

Looduse tundma õppimine: huviringid, loodusretked, loodusmuuseumid, külastuskeskused, harrastusteadus, kogukonnaaiad

Otsustajate survestamine üksikisikuna ja organiseerunult: rahvaalgatused, petitsioonid, meeleavaldused, arvamusartiklid, kampaaniad, organisatsioonidesse kuulumine, suunamudijad

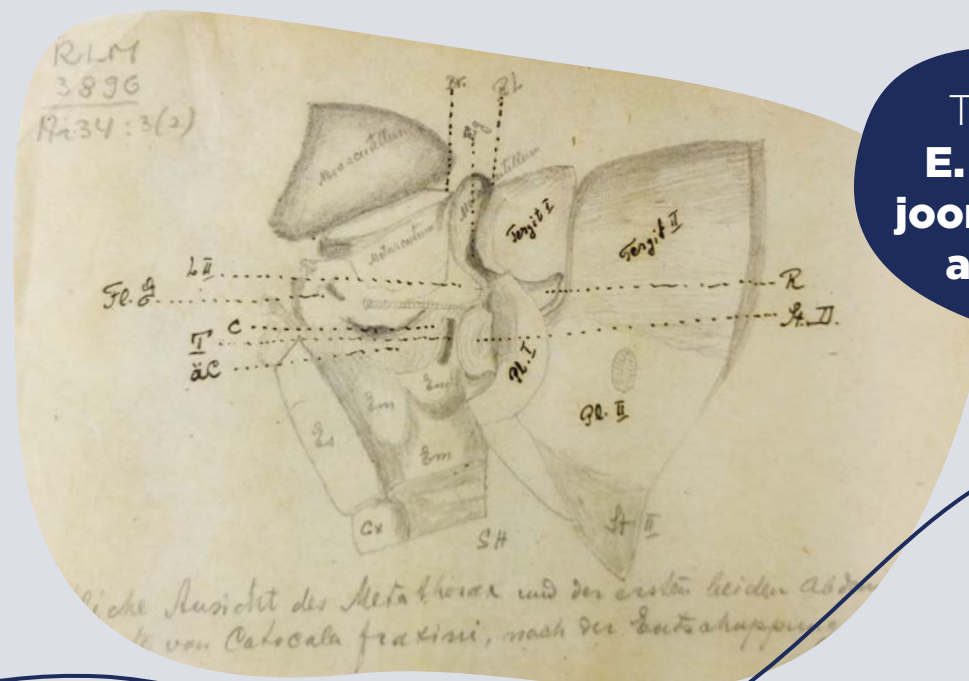
Lähikonna kaasamine aruteludesse: pere, sõprus- ja kogukonna hulgas teemade üle arutamine

Loodushoidlik käitumine: ühistranspordi ja vastutustundlikult toodetud toidu eelistamine, lihasöömise ja toidu raiskamise vähendamine, ühekordsete toodete ja asjatute ostude vältimine, energia säästlik kasutamine, prügi sorteerimine

Kliimateadlikkuse kasvatamine: kliimamuutuste aktsepteerimine ja valmisolek muutustega kohaneda, lahendused toimetulekuks

Igaühe looduskaitse: elurikkuse soodustamine, loodustalgutel osalemine, rahaline toetamine, aktivism

Eluaset puudutavad otsused: elukoha valik, kodu soojustamine, keskkonnasõbralik energiasüsteem, loodushoidlik koduaiandus

Teema avaja:
E. Bringentoff,
joonised liblike
anatoomiast

Teema avaja sisukirjeldus on liikide ja objektide nimekirjas (TK Lisa 3)

Kui väike võib olla muutus, et sellel oleks mõju

EESTI LOODUS

Eesti looduse kujunemine

Eesti loodus on **ajas muutuv**. Sadade miljonite aastate jooksul on Eesti loodus teinud läbi väga palju muutusi. Muutused on toimunud ka viimaste aastasadade ning isegi kümnendite jooksul: paljud meie loodusele iseloomulikuks peetud liigid, helid ja lõhnad kaovad või teisenevad, samuti on lisandumas ning lisanduvad tulevikus uued liigid.

Eesti maa vanimaks osaks on ligi 2 miljardit aastat vanad kivid - graniidid ja gneisid. Miljonite aastate vältel erinevate mandrite koosseisus ürgmere all mööda planeeti ringi liikumise ajal settisid meile savid, paekivid ja liivakivid. Maavarad põlevkivi ja fosforiit on tekkinud ürgmeres elanud vetikatest ja käsijalgsetest. Ürgmere taandumise järgselt Eesti aladel elanud taime-, seene- ja loomaliikidest ei ole meil teadmisi, kuna tolleaegse elu jäljed pühkisid viimase jääaja liustikud minema.

Eesti loodust mõjutas drastiliselt **viimane jääaeg**. Selle külmematel perioodidel kattis Eesti ala kuni paari kilomeetri paksune jääkilp. Jääaja soojematel perioodidel oli siin külm tundra, kus elasid praeguseks välja surnud karvased mammutid, karvased ninasarvikud ja muud selleaegsed hiidimetajad. Jääkilbi taandumisel umbes 15 000-11 000 aastat tagasi vormusid Eesti peamised pinnavormid, jõed ja järved. Samasse aega jääb ka **Läänemere sünd**. Jääst vabanenud maismaale ja tekkinud veekogudesse hakkasid ümbritsevatelt aladelt järjepanu jõudma taimed, seened ja loomad. Üsna peatselt peale jääaja lõppu saabus Eesti alale ka inimene. Esialgu kujundas ta loodust vähe, kuid 2500-3000 aastat tagasi levinuks saanud põlluharimisega hakkas inimene selles aina olulisemat rolli mängima.

Alateemad:

Eesti maa ränne: mandrite liikumine toimub pidevalt
Ürgmere ajast pärinevad fossiilid ja maavarad, sh paekivi, põlevkivi, sinisavi, liivakivi ja fosforiit, graptolliitargilliit
Viimases jääajast pärinevad ürgloomade ja taimede jt organismide jäänused, rändrahnud, liustikutekkelised pinnavormid

Viimase jääaja järgne looduse kujunemine: erinevate liikide saabumine, sh inimene, kliimastaadiumid, maakerge
Läänemere tekkimine, kujunemine ja areng: nõo tekkimise geoloogilised protsessid on ebaselged, vesi moodustus liustiku sulaveest ja ookeaniveest, areng on pidev

Kaugete tektooniliste sündmuste jäljed: ürgse Kaledoniidide mäestiku kulutusmaterjal punase liivakivi lademetena, ammustest vulkaanipursete tuhast tekkinud savid. Eestis esinevad maavärinad on väga nõrgad, vulkaane ei esine

Evolutsioon ja looduslik valik: inimene kui üks liik paljudest; liigid on pidevas muutumises; on toimunud viis liikide massväljasuremist

Globaalse kliima loomulik muutumine: kliima on aegade algusest muutlik olnud ning jääb ka tulevikus muutuma

Milliseks kujuneb Eesti loodus 100 aasta pärast ja millist rolli mängib selles inimene

Eesti looduse omapära

Eesti loodus on **mitmekesine**. Tänu **maastike mosaiiksusele** jõuab siin jalgsi matkates päeva jooksul mere äärde ja metsa, jõe-järve kaldale ja soosse, pärandniidule ja põllu serva. Loodusele lisab eripalgelisust **nelja aastaaja vaheldumine**.

Eesti looduse ilmet kujundab ka **servaalade** rohkus. Siin saavad kokku maa ja meri, kristalne aluskord ja setteline pealiskord, okaspuu- ja laialehised metsad, mereline ja mandriline kliima. Kõik see muudab Eesti **taimestiku liigirikkamaks**, kui mujal sama laiuskraadi ja suurusega maalapil. Eestis asub mitmete looma-, taime- ja seeneliikide levila piir. Mitmekesisus koondub sageli piirialadele. Samas muudab piiripealne olek looduse **hapramaks**.

Eesti asub kahe suure **lindude rändetee ristumiskohas**. Meie aladel peatuvad nii idapoolsetes tundrates kui ka põhja pool pesitsevad linnud. Seepärast võib Eestis rände koondumiskohtades näha aasta jooksul miljoneid rändlinde. Siinsete **suurkiskjate** - ilvese, hundi ja karu - arvukus on kõrge võrreldes naaberaladega. Suur osa Eestist on inimeste poolt hõredalt asustatud.

Pärast viimast jääaega välja kujunenud Eesti **elusloodus on noor**. Seepärast leidub meil vähe ainult Eestis elavaid liike ja siinne loodus on vastuvõtlikum võõrliikidele. Liikide koosseisus toimuvad looduslikud muutumised kiiremini võrreldes paikadega, mis on pikemat aega jäävabad olnud. Siiski on peamiseks muutumise põhjuseks **inimmõju**, mistõttu teeb Eesti loodus praegu ning tulevikus läbi olulisi muutusi.

Alateemad:

Mitmekesised maastikud: meri, metsad, sood, pärandniidud, jõed-järved

Jääajajärgne maakerge: maad tekib pidevalt juurde

Erinevad maastikuvormid: üle 2300 saare, ca 300 km pankrannikut, karstinähtused, joad, voored jne

Euroopa üks suurimaid järvi: Peipsi järv

Rändrahnude suurus ja rohkus: esinemistiheduse ja mõõtmete poolest oleme kunagisel Põhja-Euroopa jäätumisalal esikohal

8 meteoriidikraatrit: esinemistiheduse poolest pindalaühiku kohta oleme maailmas esikohal

Hästisäilinud arvukad fossiilid ehk mineviku elurikkus

Erakordselt suur muldade mitmekesisus

Soontaimede liigirikkuse maailmarekord 20x20 cm suurusel alal - 42 liiki Laelatu puisniidul

Pika ajalooga pärandikiht maastikus: ohvrikivid, hiied, kalmed jne

Miks on väikese
Eesti loodus nii
mitmekesine

Iseloomulikud maastikud

Meri ja rand

Läänemeri on **ainulaadne sisemeri** - tegemist on **maailma noorima merega**, kus kohtuvad ookeani soolane ja jõgede mage vesi ning vesi vahetub aeglaselt. Eesti rannikuala - Läänemere osa - on **mitmekesine**. Iseloomulik on pikk ja sopiline rannajoon, muuhulgas pankranniku, liivarandade ja roostikega. Arvukalt on saari, laidusid, liivamadalaid ja karisid.

Silmapaistev on merealade **ökosüsteem**. Läänemeri on **maailmas suuruselt teine riimveekogu**, kus terve mere ulatuses varieeruv soolasus ja hoovused tekitavad mitmekesiseid elupaiku. Eriti olulised on merealad ka **rändlindude peatumispaigana**. Alles väljakujuneva elustiku tõttu on end siia mugavalt sisse seadnud mitmed võõrliigid.

Läänemerd ohustab aina intensiivsem **majandustegevus**, sh taastuvenergia areng ja laevaliiklus. Elustikku mõjutavad peamiselt põllumajandusest tuleva fosfori ja lämmastiku liigne hulk ning kalade ülepüük. Kliimamuutused põhjustavad muuhulgas tugevaid torme, jää vähenemist ja üleujutusi. Samas on meri süsinikuhoidja ja kliimamuutuste leevendaja.

Kuhugi ei ole kadunud mere **kultuuriline olulisus**. Eestlasi mõtestatakse **rannarahvana**, samuti on meri ühendanud meid teiste kultuuridega. Nõukogude ajal keelati vaba ligipääs merele ja sellega hävitati paljuski merekultuuri laiemalt. Alles jäänud rannakalurite kultuur on asendumas muude tegevusalade - näiteks turismi ja puhkemajandusega. Läänemeri on üks enim uuritud meresid, sellest on kasvanud ka meie oskus merega koos elada.

Kuidas leida tasakaal mereelustiku vajaduste ja inimese soovide vahel

Teema avaja sisukirjeldus on liikide ja objektide nimekirjas (TK Lisa 3)

Teema avaja:
Ruuge mändvetikas

Jõgi ja järv

Eesti maastikku iseloomustab **rikkalik** jõgede ja järvede **võrgustik**. Väikesemõõduliste, kuid eriilmeliste jõgede ja järvede **elustik on mitmekesine**. Kogu oma elu veedavad vees näiteks kalad, põhjaloomad, plankton ja veetaimed. Maismaa ja vee vahel pendeldavad teiste hulgas poolveelised imetajad ja kahepaiksed. Kaldal kasvavad niiskust armastavad taimed ja vete kohal püüavad putukaid linnud ja nahkhiired.

Jõesid ja järvi ning neid ümbritsev maastik **kujundavad teineteist**. Jõgede-järvede iseloom ja paiknemine sõltub meie maastike pinnamoest. Jõgede voolamisel kujunevad kanjonid, joad, soodid ning järvede moodustumine ja kinnikasvamise omakorda muudab meie maastike ilmet.

Jõesid ja järvi on olnud **side inimese ja looduse vahel**. Inimasulad on ajalooliselt tekkinud jõgede ja järvede äärde, kuna veekogud on olnud transporditeedeks ning pakkunud ka toitu. See on tähendanud tihedat kooselu ja koosmõju. Veekogude reostuse, ümberkujundamise ja ülepüügiga on jõed ja järved inimtegevusest **häiritud**. Kuid oleme õppinud oma vigu parandama ja see on juba positiivseid tulemusi andnud.

Millise ilmega on
tulevikus Eesti
jõesid-järvi

Teema avaja:
**Harilik
vesihernes**

Teema avaja
sisukirjeldus on liikide
ja objektide nimekirjas
(TK Lisa 3)

Soo

Sood on **elutähtsad süsteemid**. Sood on koduks paljudele liikidele, uuemal ajal ka asenduselupaigaks neile, kelle senised elupaigad võsastuvad või roostuvad. Samas on sood keskses rollis süsiniku talletamisel ning kliimamuutuse leevendamisel. Aastatuhandete vältel kasvanud organismina on mõnedes Eesti rabades turvast ladestunud viiekorruselise maja kõrguse jagu. Ühtlasi on tegemist **kõige vanemate** sama ilmet säilitanud maastikega. Keskkel kohal on soodes **turbasammal**, mis tingib vesised ja happelised tingimused, tõrjudes teised taimed välja.

Sood on **ohustatud**, seda ennekõike kuivendamise, turba kaevandamise ja kliimamuutuste tõttu. Tänapäevaks on soode pindala ühe inimpõlve jooksul kahanenud ligi kolm korda, soode veetase on alanenud, veevarud vähenenud. Soode ökoloogiline funktsioon on saanud kannatada. Seetõttu tegeletakse **soode taastamisega** ja kaalutakse turba kaevandamise lõpetamist.

Sood peegeldavad inimese **muutunud looduskogemust**. Sood on Eesti rahvapärimeses olnud salapärased paigad, samas mindi sinna sõdade korral pakku, rännati mööda salajasi sooteid, aga käidi ka näiteks jõhvikaid või murakaid korjamas. Tänapäeval on soodest saanud **loodusturismi** ja puhkamise oluline sihtpunkt.

Millega saaksime
tulevikus turvast
asendada

Teema avaja:
Valgejänes

Teema avaja sisukirjeldus on liikide ja objektide nimekirjas (TK Lisa 3)

Mets

Mets on **mitmetasandiline ökosüsteem**. Metsas on äärmiselt keerukad seosed ja suhted, kus omavahelises kooselus on samblad, mullaelustik, puud, mikroseened, linnud, selgrootud, imetajad, puhmad ja nii edasi. Metsa puhul on oluline märgata tema võimet **ise uueneda** ja **teiseneda** ühest kooslusest teiseks. Mets on oluline **õhukvaliteedi parandaja**, veeringluse reguleerija ja kliimamuutuste leevendaja.

Mets on ajalooliselt olnud Eesti elanikele märkimisväärse mütoloogilise ja kultuurilise tähtsusega paik, aga ka elupaik ja ressurside andja. Metsa ja inimese **vastuoluline suhe** on eriti viimastel aastatel tõusnud oluliseks teemaks. Tänapäeval soovitakse metsast saada tulu rohkem ja kiiremini ning seetõttu on metsade majandamine muutunud kohati röövellikuks. Seniseid ökosüsteeme asendav puupõld ei toeta elurikkust ega suuda vastu pidada kliimamuutustele, üraskirünnetele, haigustele. **Põlismetsi** on tänaseks veel vaid 2% kõigist Eesti metsadest.

Missugune on
sinu arusaam
metsa olemusest
ja tähtsusest tulevikus

Teema avaja sisukirjeldus
on liikide ja objektide
nimekirjas (TK Lisa 3)

Teema avaja:
**Hall
karesamblik**

Pärandniit

Pärandniidud on **elurikkad tänu inimesele**. Pärandniit on haruldane näide inimese heast mõjust loodusele: pikaajaline karjatamine ja heinategu annab suuremate taimede kõrval võimaluse ka väiksematele taimedele. Mida kauem on niitu niidetud, seda liigirikkam see on. Niidud hakkasid meie aladel laialdasemalt tekkima pärast **vikati** kasutuselevõttu umbes 1500-2000 aastat tagasi. Soontaimede **elurikkuse kaks maailmarekordit** on pärit Eestist. Pärandniidud loovad sideme eelnevate põlvkondadega.

Niidud on kujunenud nii mere ja jõgede äärde kui ka veekogudest eemale, nii paeklibusele pinnale kui ka түsedale mullakihi. **Erinevat tüüpi** pärandniitudel võibkohata haige ja haneparvi, taimeliigid võivad olla pärit isegi steppidest, kaugelt põhjast või Alpidest.

Pärandniidud **on vajalikud** nii elurikkuse kui maaelu mitmekesisuse jaoks, samuti põldude toetamiseks tolmeldajate, mükoriisaseente ja loodusliku kahjuritõrjega. Pärandniidud on hea näide, sellest kuidas inimtegevuse mõjul on võimalik looduse elurikkust hoida ja taastada. Olenemata käimasolevast pärandniitude taastamisest on nende tulevik täna **ebaselge**.

Kas paari põlvkonna pärast on pärandniidud omalaadsed vabaõhmuuseumid või maaelu tavapärane osa

Teema avaja:
Suur sirmik

Teema avaja sisukirjeldus on liikide ja objektide nimekirjas (TK Lisa 3)

Põld

Põld on **inimese katse allutada loodust**. Põllud on olnud ajalooliselt hea näide inimese ja looduse kooselust, kus loodus pakub kestlikult majandatuna inimesele toitu. Tänapäevane intensiivne ja ekstensiivne majandamine on viinud elurikkuse kadumise ja muldade vaesumiseni. Liigne väetamine mõjutab ka veekogude elurikkust. Säärane inimese ja looduse uus suhe tähendab lähitulevikus saagikuse vähenemist ja toidukriisi.

Põldusid on võimalik majandada ka **loodussõbralikumalt**. Inimese tegevusest sõltub põldude tulevik. Põllualade mitmekesisemaks ja mosaiiksemaks muutmine suurendab muuhulgas mulla elurikkust, vähendab vajadust väetiste järele ja tõstab tolmeldajate arvukust.

Kuidas mahe
ja jätkusuutlik
toidutootmine saab
samas olla intensiivne

Teema avaja:
**Mulla
lähtekivim**

Teema avaja
sisukirjeldus on liikide
ja objektide nimekirjas
(TK Lisa 3)

Linn

Linn on **kultuuri ja looduse kohtumispaik**, kus on võimalik **ootamatu elurikkus**. Linn pakub palju erinevaid mikroelupaiku, siin on vähe vaenlasi ja palju süüa. Nii on linn pelgupaigaks paljudele liikidele.

Linnas suhtlevad inimene ja loodus omavahel pidevalt ning üha enam on võimalik loobuda arusaamast, et linn on looduse vastand. Eestis on linnades rohkem rohelist alasid kui Euroopas üldiselt.

Inimkonna ajalugu arvestades on linnad ja linnastumine üsna uus nähtus. Linnad laienevad looduslike alade arvelt ja võtavad oma ressursid ümbritsevatelt aladelt. Linnades tekib palju prügi, heitgaase, valgus- ja mürareostust. Linnade kaudu jõuab meile haigustekitajaid ja võõrliike.

Loodus pakub linnas **võimalusi kriisidega toimetulekuks**. Rohealad ja elurikkus on olulised nii inimese füüsilisele kui vaimsele tervisele. Kliima soojenedes pakuvad suured puud ja erinevad rohelised lahendused võimalusi leida leevendust kuumast eest. Ojade ja jõgede taastamine aitab vähendada üleujutusi, aedade rajamine ja mesitarude pidamine toetab toimivaid ökosüsteeme.

Milline on tulevikus
Eesti asustusmuster

Teema avaja:
**Harilik
toakärbes**

Teema avaja
sisukirjeldus on liikide
ja objektide nimekirjas
(TK Lisa 3)

LOODUSE TUUM

Seosed looduses

Loodus on vastastikuste suhete võrgustik. Kõigi liikide elu sõltub teistest liikidest ja ümbritsevast keskkonnast. Ükski elusolend, sealhulgas inimene, ei saa olemas olla ilma teisteta. Liigid suhtlevad omavahel pidevalt helide, lõhnade ja muude märkide kaudu. Suhted on väga erineva iseloomuga: koostööst hävitamiseni, ärakasutamisest elupaiga pakkumiseni. Mida terviklikum ja läbipõimunum on suhete võrgustik, seda sujuvamalt ja mitmekülgsemalt see toimib. Moodustub suur pidevalt teisev kooselu süsteem.

Looduses toimub pidev ainete ringkäik. Nii elus kui eluta loodus on tehtud samadest, tähtede kuumades südameses sündinud elementidest. Neist elementidest moodustub kogu elus ja elutu maailm, nii õhk kui vesi, mineraalid ja kivimid, ka elusorganismid. Lõputu ühinemise, lagunemise ja ümberkombineerumise läbi ringlevad need elemendid ühest vormist teise. Elusast saab elutu ja vastupidi. Nii on ka meis sisalduvad aineosakesed pärit aegade algusest ning saavad ühel hetkel osaks tulevikumaailmast. Nii on ka inimene osa loodusest, mitte sellest eraldi või kõrgemal asuv liik.

Alateemad:

Liikide seotus: liikide elu sõltub teistest liikidest ja ümbritsevast keskkonnast

Mikroelustik: roll ja tähtsus seostes elusa ja eluta loodusega

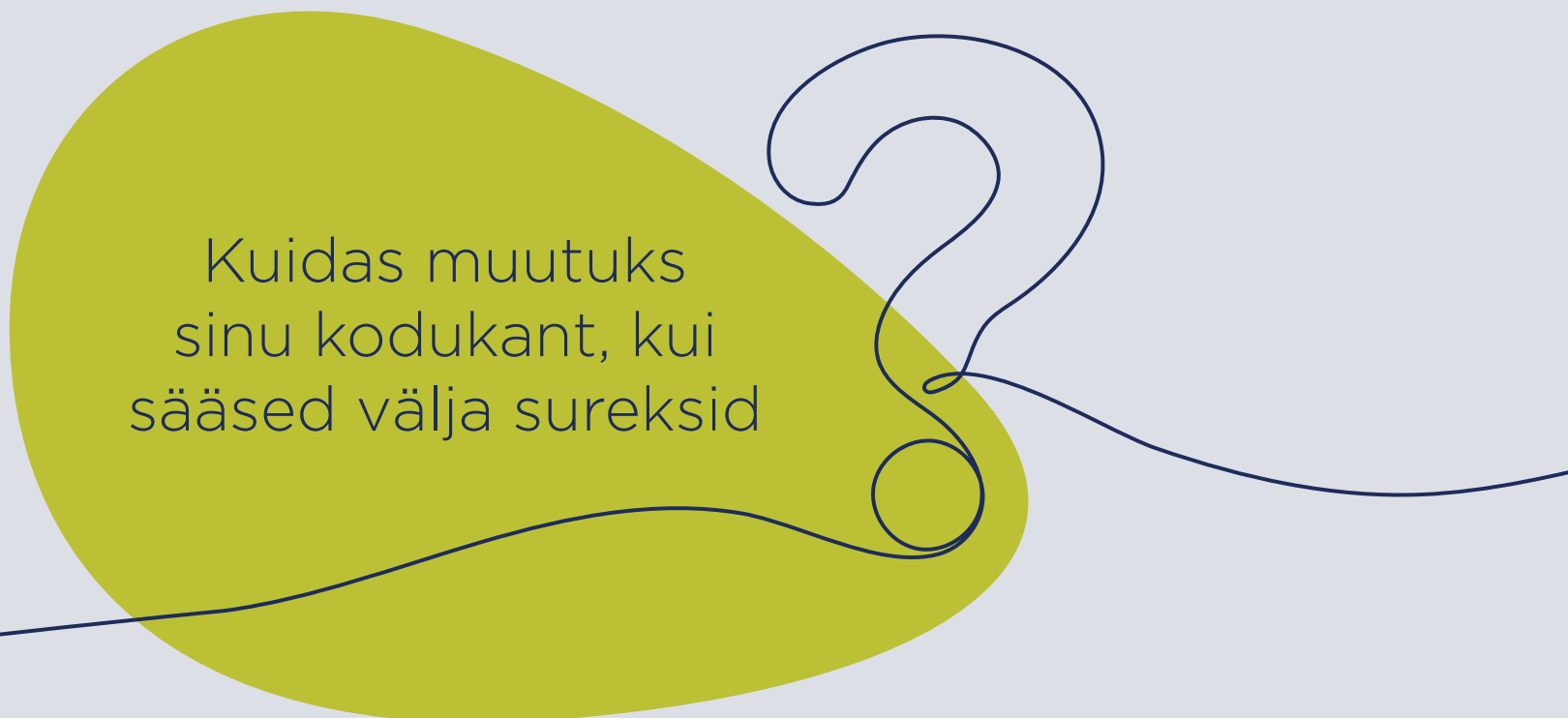
Liikidevaheline kooselu: konkurents, koostöö, biokommunikatsioon, toitumissuhted, kaitsekohastumused jm. Ka inimese suhted teiste liikidega.

Liigisisene kooselu: konkurents, koostöö, biokommunikatsioon, toitumissuhted, kaitsekohastumused jm.

Kohastumused keskkonnaga: kohastumused temperatuuri, vee, valguse, tuule ja rõhuga; kohastumused erinevate elukeskkondade (muld, õhk, vesi) ja kasvupindadega.

Maastike- ja kooslustevahelised seosed: loodus ei püsi lahtrites ega tunne riigipiire; suksessioon ehk koosluste vahetumine ajas

Suur looduse ringlus: üks aineringe läbi miljardite aastate; sünd, elu, surm, lagunemine, taassünd; troofilised tasemed

Kuidas muutuks
sinu kodukant, kui
säased välja sureksid

Elurikkus

Elurikkus on looduse **toimetulekuks muutustega** hädavajalik. Elurikkus aitab kaasa liikide ellujäämisele, raskendab võõrliikide invasiivseks muutumist, aitab kohaneda muutuva kliimaga. Elurikkus nii **geeni, liigi kui koosluste tasandil** tagab looduse eneseregulatsiooni võime.

Organismide mõõdud ulatuvad mikroskoobiga vaadeldavatest üherakulistest bakteritest 15-korruselise maja kõrguste puudeni. Nii **vesi, õhk kui muld kubisevad elurikkusest**. Näiteks on ühes lusikatäies mullas mitu korda rohkem olendeid kui planeedil inimesi. Nagu kogu loodus, on ka elurikkus pidevas **muutumises**.

Missugune
ümbrus on sinu
jaoks elurikas

Alateemad:

Elurikkuse kolm tasandit: liigisisene geneetiline mitmekesisus, liikide mitmekesisus ja koosluste mitmekesisus

Liigirikkus Eestis: seened, loomad, taimed, protistid, arhed, bakterid, viirused; erinevad elukooslused

Harva- ja sageliesinevad liigid: haruldased ja tavalised liigid Eesti ja Euroopa mõistes

Endeemid ja reliktid: liigid, kes elavad ainult Eestis; liigid, kes on siia jäänud mingist varasemast perioodist

Rekordid: kõige suuremad, väiksemad, kiiremad jm elurikkuse esindajad

Teema avaja:
Loimur

Teema avaja sisukirjeldus on liikide ja objektide nimekirjas (TK Lisa 3)

EKSPONEERITAVATE LIIKIDE JA OBJEKTIDE VALIK

Näituse sisuteemade avamiseks ja ilmestamiseks on koostatud nimekiri, mis annab valiku Eesti maastikes esinevast **elus- ja eluta loodusest**. Eraldi on toodud välja inimese poolt loodud objektid, mis kujutavad inimese ja looduse suhet. Nimekirjas toodud liigid ja objektid toetavad “Kooselu kunsti” tervikliku loo jutustamist ja teemade illustreerimist konkreetsete näidete kaudu. Nimekiri ei ole lõplik ning siin sisuteemade juures välja toodud teema avajad on valitud juhuslikult.

Liikide ja objektide nimekiri (TK Lisa 3) on kokku pandud põhimõttel, et ühe liigi või -objekti põhjal selgitatakse külalisele mingit kitsamat teemat. Liigi või objekti puhul ei ole ära toodud kõiki sellega haakuvaid teemasid, vaid on tehtud teadlik valik, millist teemat see kõige paremini esindab. Ideekavandi loomisel ei pea loosse põimima kõiki liike ja objekte, vaid võib teha valiku, omal valikul võib liike ja objekte lisada. Ühte teemat ei pea esitama vaid läbi selle ühe objekti või liigi, mis nimekirjas on välja toodud, vaid selle juurde võib põimida ka teisi liike ja objekte.

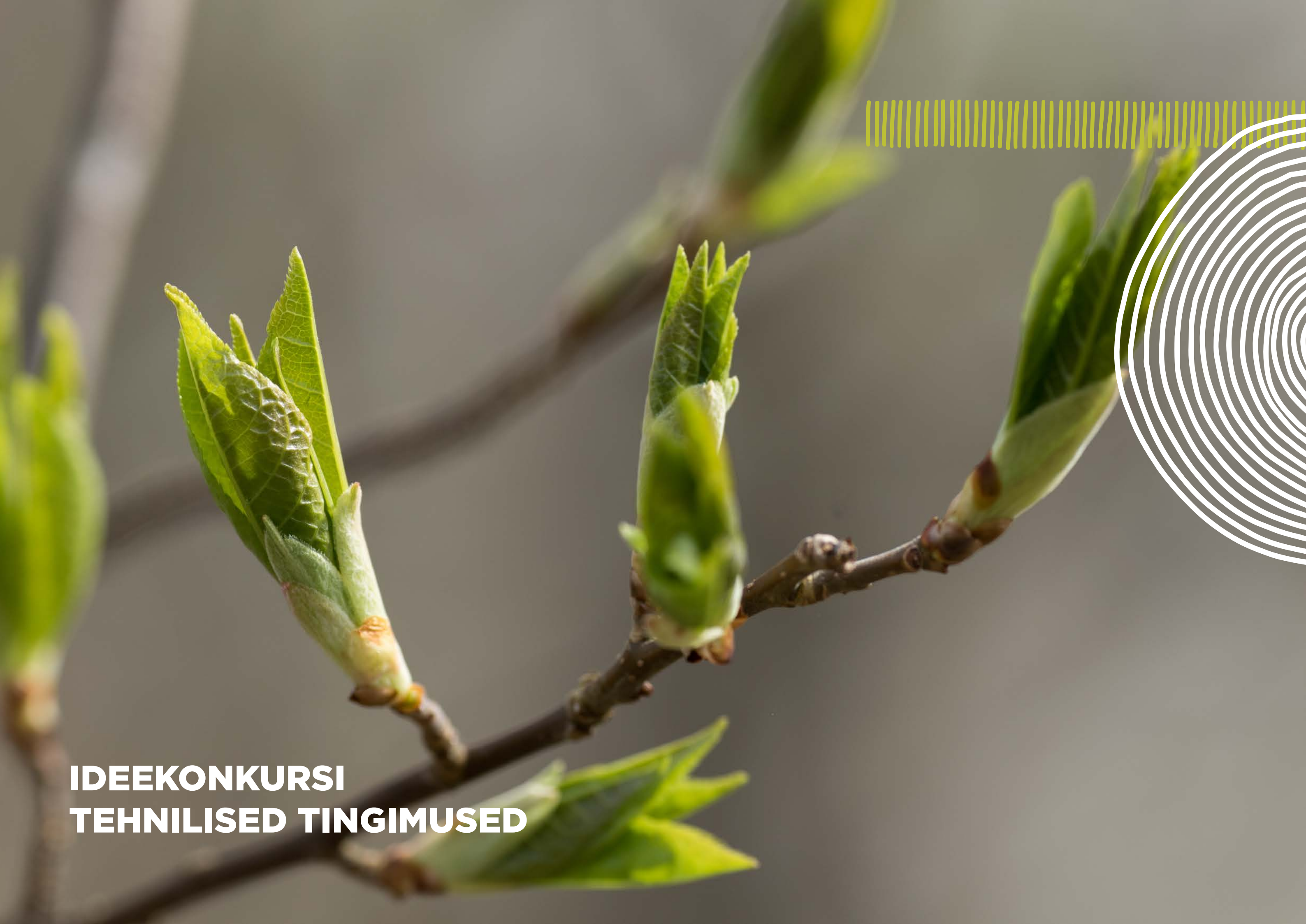
Liikide ja objektide valikul on lähtunud järgmisest:

1. ilmestab elurikkust;
2. ilmestab mingit tüüpi looduses toimivat suhet või seost (sh inimese ja teiste liikide või objektide vahelist suhet või seost);
3. ilmestab mingit tüüpi looduse pakutavat hüve;
4. ilmestab mingit tüüpi inimõju (nii negatiivset kui positiivset);
5. omab (museoloogiliselt/kultuuriliselt) erilist lugu.

Osa liikidest ja objektidest on võimalik esitada muuseumi kogudes olemasolevat materjali kasutades. Suurem osa liike ja objekte on muuseumi kuraatoritel võimalik näituse jaoks koguda. Nimekirja on märgitud, millisel kujul on võimalik muuseumil liiki või objekti eksponeerimiseks pakkuda.

Muuseumi kogude digiteeritud materjal on saadaval portaalides **eElurikkus** ja **eMaapõu**

**IDEEKONKURSI
TEHNILISED TINGIMUSED**

IDEEKONKURSI EESMÄRK

Ideekavandi selgroo peab moodustama mõjus, emotsionaalne ja terviklik lugu, mis sobib pealkirja **“Kooselu kunst”** alla.

Parimas ideekavandis saavad kokku:

- mõjusaim lugu;
- sobivaim sisearhitektuurne lahendus;
- sisu kõige mõjusamalt edastav visuaalne lahendus;
- terviklik küllastajakogemus.

Lahenduse loomisel tuleb arvestada, et küllastaja kogeb näituse läbimisel väga erinevaid emotsioone ja erineva raskusega teemasid, kuid väljub näituselt **võimestatuna, lootusrikkalt ja motiveeritult ise tegutsema**. See eeldab lahenduselt teadlikult kureeritud emotsionaalset teekonda ja kõikide meelte kogemusse kaasamist.

Ideekonkursile esitatav kavand peab lähtuma muuseumi tulevikuvisionist, hoone arhitektuursest lahendusest, näituse sisulisest kontseptsioonist ja muuseumi sihtrühmadest.

Võistleva oodatakse lahendusi, mis toetavad esteetilise, elamusliku, õpetliku ja kasutajasõbraliku küllastajakeskkonna abil näituse sisulisi sõnumeid ja loodushoidlikkuse kasvatamise eesmärki.

Pakutav lahendus peab arvestama võrdsete võimaluste loomise ja ligipääsuga erivajadustega inimestele.

Ideekonkursi võitja kohustus on **väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse** järgselt sõlmitava projekteerimise lepingu raames teostada kogu ekspositsiooniga seonduvad projekteerimistööd eel- ja põhiprojekti mahus (va. hoone tsentraalsete tehnosüsteemide projekteerimistööd ekspositsiooni liitumispunktideks), sealhulgas kogu sisearhitektuurne ja ekspositsiooni projekteerimine ning nendest tulenev lahenduste insener-tehniline projekteerimine kuni vajalike hoone tsentraalsete tehnosüsteemide liitumispunktideni ning ligipääsetavuse tagamisega seotud projekteerimistööd.

Ideekonkursi eesmärk on leida parim **ideekavand ja partner**, kellega koostöös jõuda Eesti Loodusmuuseumi uue tuumnäituse lõpliku lahenduseni.

LIGIPÄÄSETAVUS JA PEAMISED SIHTGRUPID

Näitusele ligipääsetavus peab hõlmama ligi pääsemist **laiemalt**: füüsilise ruumi disain, infodisain, teenuse disain tervikuna. Lähtuda tuleb igas vanuses inimesi haaravast tervikliku elukaare vaatest, sh on eraldi tähelepanu vajavad sihtgrupid: erivajadusega külalised, eakad, väikelaste vanemad, lapsed, ajutise võimekuse langusega külalised.

Erivajadusega külastajate puhul tuleb eelkõige arvestada nelja põhilise puudeliigiga: **liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuue**. Näituse kavandamisel tuleb lähtuda sellest, et informatsioon oleks tajutav rohkem kui ühe meelega abil. Näiteks pime kuuleb, saab katsuda, nuusutada, maitsta või tajuda temperatuuri. Lisaks on vajalikud taktiilsed juhtteed ja tähised, Braille kirjas tekstid jne. Vaegkuulja ja kuulmisabivahendi kasutaja jaoks on oluline, et erinevatest näitusel kasutatavatest helidest ei tekiks helide segunemisel liigset müra. Liikumisabivahendi kasutajale on oluline mugav ja ohutu juurdepääs näituse erinevatele osadele, jalgadele piisavat ruumi tagav tagasiaste eksponeerimisaluste soklil. Vaimupuudega inimesel aitab sisu mõista lihtne keel, orienteeruda võimaldavad selged viidad.

Lahenduse loomisel tuleb lähtuda **universaalse disaini** tervikvaatest - iga külaline tunneb end muuseumis tegusa, väärika ja teretulnuna. Igast ligipääsetavuse lahendusest saab kasu iga külastaja. Näituse sisu peab olema esitatud selgelt ja arusaadavalt, varustatud erinevate kogemist lihtsustavate abivahenditega ning ruum mugavalt läbitav. On oluline, et kõik külalised saaksid kogemuse võimalikult üheaegselt, et kogetav emotsioon oleks samaaegne sõltumata külastaja tajumise piirangutest.

Lahenduse kavandamisel tuleb lähtuda Eesti Loodusmuuseumi põhilistest **külastajapersoonadest**. Kõigile külalistele on näitusel elemente, mis sobivad nende vanuserühmale, info vastuvõtuvõimele, huvile või külastusaja pikkusele. Lahendus peab arvestama maksimaalselt nii üksikkülalise kui grupi vajaduste ja külastuskogemusega. Persoonade puhul arvestada, et igaühel neist võib mingil eluperioodil esineda ajutine või tekkida püsiv erivajadus.

Muuseumi persoonade täpsemad kirjeldused on leitavad TK Lisas 2 - külastajapersoonad.

Korruga mahub ekspositsiooniga tutvuma maksimaalselt 500 külastajat.

Keskmine külastusaeg on 2 tundi.

JÄTKUSUUTLIKKUS

Eesti Loodusmuuseum soovib oma tegevusega igakülgset teenida **ÜRO kestliku arengu eesmärke**

Seetõttu on ka loodusmuuseumi näitusel ambitsioon olla teadlikkuse tõstja ja loodushoidlike ning jätkusuutlike lahenduste suunanäitaja.

Näituselahenduse välja töötamisel tuleb silmas pidada keskkonnateadlikkuse ja -hoidlikkuse eesmärki ning lähtuda muuseumivaldkonna parimast praktikast ja jätkusuutlikuimatest käesoleva hetke teadmistest (sh **ICOM, NEMO, Museum Association**).

Näituselahendusse kavandatud tehnoloogiate, sh valgustuse ja materjalide puhul tuleb mõelda nende:

- **päritolule:** eelistada tuleb jätkusuutlikult ja vastutustundlikult ning võimalikult lähedal toodetut;
- **elueale:** eelistada tuleb võimalikult pika eluea ja vastupidavusega ning ümbertöödeldavatest materjalidest tooteid;
- **ohutusele:** vältida tervist kahjustavaid, mürgiseid materjale;
- **olelusringi keskkonnahoidlikkusele:** toorme tootmisest lõpliku kõrvaldamiseni;
- **ökoloogilise jalajälje suurusele:** kogu protsessis läbivalt, sh disainimisel, tootmisel, transpordil ja paigaldusel tekkiva CO₂ kogust, tekkivaid jäätmeid, tootmisprotsessi lühi- ja pikaajalist keskkonnamõju, näituse töös hoidmisel tekkivat kulu jne.

Lahendus peab arvestama sellega, et tulevikus oleks näituse osasid, eksponaate ja nende juurde käivat infot võimalik muuta ilma kogu mööblit ja sisearhitektuurset lahendust välja vahetamata.

Pakutav ideekavand peab arvestama keskkonnasäästlikkuse põhimõtetega nii näituse loomisel kui ka hilisemas eksploatatsioonifaasis. Keskkonnahoidlikkusega arvestamist hindab žürii või žürii poolt juurde kutsutud ekspert.

Kuna näituse rahastus pärineb osaliselt Eesti riigi 2023–26. aasta eelarvestrateegia programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“ tegevuse „Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine“ vahenditest, on väga oluline, et näitus edastaks loodushoidlike sõnumeid ja oleks loodud vastavalt jätkusuutlikkuse põhimõtetele.

Ekspositsioonilahendus peab olema **informatiivne**, valitud jätkusuutlike tehnoloogiate, sh valgustuse ja materjalide osas ning andma külastajale läbiva kommunikatsioonilahendusega edasi ekspositsioonilahenduse **teadlike valikute sõnumit**.

LÄHTEÜLESANDE KIRJELDUS

Ideekavandis tuleb **läbi lahendada kogu ideekonkursi võistlusalana** (TK Lisa 4 ja 5) **tähistatud ala sisenemisest väljumiseni**. Ala kogupindala on u 2760 m² ja see moodustub näitusesaali viivast fuajeede alast (sh kassaala ja muuseumipood, näituseala teenindavad tualetid ja garderoobiala, kõik kokku ca 370 m²), rõduga näitusesaalist (1288,5 m² + 580 m²), laste tegevusalasse viivast ja väljaviivast fuajeest koos tualettide alaga (166,3 m² + 56,6 m²) ning laste tegevusalast (212,8 m²).

Näitus peab olema **terviklik**, sh külastajateekond loogiline ja mugav ning varieeruma emotsionaalses ja infohulga mõttes selliselt, et külastaja tähelepanu pidevalt hoida, ent anda talle ka ruumi puhata. Oodatakse ideid, kuidas luua külastajate jaoks eri tüüpi õpikogemusi ja hariduslikku sisu, pakkudes võimalust interaktiivselt näitusel osaleda.

Külastajateekonna planeerimisel tuleb arvestada erinevate sihtgruppide ligipääsetavust nii füüsilises mõttes kui info vastuvõtmise võimekuse seisukohalt.

Ideelahenduse puhul tuleb arvestada Loodusmaja projektdokumentatsiooniga, sh. sisearhitektuurse lahendusega (TK Lisa 7), mida saab täpsustada võistlusalas muudatusprojektiga.

Muuseumipoe lahenduse osas tuleb arvestada piletikassa ja iseteeninduskassade asukohtadega, tingimusega pood vajadusel sulgeda ja tagada külaliste läbipääs läbi müügisaali, tehnosüsteemidest, evakuatsiooni- ja hooldusteedest tingitud piirangutega. Näiteks käiguteele paigutatavad kaubariiulid saavad olla madalad, kerged ratastel kaubasaared, mida on võimalik mugavalt muuseumipoe tööpäeva lõppedes suletavate siirdeseinade taha liigutada või võivad olla suletavad oma asukohas. Kaubakategooriate loend kirjeldab võimalikke kaubagruppe, mida lahenduse loomisel võib arvesse võtta (TK Lisa 6).

Kogu näituse eeldatav teostamise eelarve on **6 000 000 eurot**, millele lisandub käibemaks.

Ideekavandis tuleb läbi lahendada:

1. Näitus ja teemade jaotus ruumiplaanil, külastajateekond

Tutvustada visiooni sellest, milline on füüsiline ja emotsionaalne külastajateekond läbi näituse: kuidas ja millega teekond algab, kuidas kulmineerub ja lõpeb, milliseid võtteid kasutatakse külastajas huvi tekitamiseks ja selle hoidmiseks, kus on aktiivsemad alad ja kus saab puhata. Külastajateekondi võib olla ka mitu, st et külastajal võib olla võimalus ise teekonna kestvust ja temaatilisust lähtuvalt enda huvidest valida (nt algaja loodusesõbra rada, kliimahuvilise teekond, meelrahu rännak vmt). Külastajateekonna lahendamisel võtta arvesse ka vaateid looduskogude hoidla- ja kuraatorite tööruumidesse. Teekond peab olema lahendatud moel, et see võimaldaks näitusesaalis läbi viia hinnanguliselt korraga kolme õppeprogrammi (grupi suurus u 25 osalejat ja juhendaja), st arvestatud peab olema grupi mahutamiseks vajaliku ruumiga, istumisvõimalusega, võimaliku tekkiva müraga. Samas peab säilima võimalus programmidega paralleelselt näitust kogeda üksikkülastajatel.

2. Näituse keskne lugu/kesksed lood

Tutvustada, millise loo või lood jutustab näitus "Kooselu kunst": kuidas on lugu üles ehitatud, milline on loo jutustamise viis, kuidas kutsutakse külastajas esile erinevaid emotsioone ja millised need on, kuidas on loosse põimitud eksponeeritavad esemed, kuidas on külastajal võimalik lugu jälgida ja selles osaleda (ruumiliselt, visuaalselt, tunnetuslikult). Lahenduses eksponeeritavate esemete puhul lähtuda liikide ja objektide nimekirjast (TK Lisa 3).

3. Eksponeerimislahenduste kavandid

3.1 Esitada lahendus loodusliku materjali (topised, kuivatatud taimed jms) eksponeerimiseks kaasaegsete dioraamidena.

3.2 Esitada teema "Kooselu nähtamatud niiditõmbajad - mikroobid" lahendus vabalt valitud formaadis.

3.3 Esitada külaliste vahelist arutelu või interaktsiooni võimaldav eksponaadilahendus vabalt valitud teemale.

3.4 Esitada info (nt tekst, video, heli jms) edastamise tüüplahendus arvesse võttes erinevate sihtrühmade vajadusi.

4. Näituse sees lahendada **multifunktsionaalne tegevusala**, kus:

- muuseumitöötajad saaksid demonstreerida erinevaid muuseumitöö lõike (nt entomoloog putukate prepareerimist, botaanik tööd herbaarlehtedega jne);
- muuseumipedagoogid saaksid korraldada erineva sisulisi näitlikustavaid demosid;
- muu esineja saaks oma etteaste teha (nt näitleja, kirjanik, muusik jt).

Tegevusala peab olema varustatud elektritoite ja andmesideühendusega ning olema hõlpsasti vastavalt esinejale ümber kohandatav ja vajadusel muust alast eraldatav, sisaldama paindlikku valguslahendust, kohta töövahendite hoiustamiseks.

5. Haruldaste museaalide eksponeerimise lahendus

Esitada selliselt, et see tagaks museaali ohutuse. Lahendus peab võimaldama museaale teatud aja tagant välja vahetada.

6. Näitusesaali põranda ja rõdu vahelise liikumistee lahendus

Esitada lahendus, mis on kõigile külalistele võrdselt läbitav (nii kõndides, lapsevankriga, ratastooliga).

7. Laste tegevusala ehk perekülastust soosiva funktsiooniga tegevusruum.

Esitada tuumnäituse teemat “Kooselu kunst” jätkava ruumi ideeline ja ruumiline kontseptsioon joonisel (TK Lisa 4) tähistatud alal. Lähtuda printsiipidest:

- käsitleb mänguliselt ja õpetlikult kooselu, perekonna, vanemluse, järglaste ja kodu teemat;
- peamiseks sihtgrupiks on lapsed vanuses 1-6 a;
- lapsevanem osaleb aktiivse kaasavastajana;
- tegevused on väärtustepõhised, protsesse läbi mängivad, eakohast õppimist toetavad;
- säilib mugav ja selge pääs ajutise näituse saali ja väljapääsu vahel;
- müra isoleerimisega säilib ajutiste näituste hea külastuskogemus;
- tegevusruumi orienteeruv pindala on 200 m²;
- beebide vanematele luuakse eraldi vanema-lapse tuba.

8. Fuajeeala ja muuseumipood

Esitada fuajeeala visuaalne lahendus ja “teadlike valikute kaupluse” ideed rakendav ruumiline ja visuaalne lahendus.

Arvestada kassade asukohtadega ning vajadusega tagada pääs läbi fuajeelala ja poe ka siis kui muuseum ja pood on suletud.

Lahendada:

- 8.1** info- ja piletilett;
- 8.2** kaubakategooriate paigutus;
- 8.3** mööbli lahendus (kohtkindlad riiulid, kaubasaared, lett, iseteeninduskassa, külmvitriinid, proovikabiin jne);
- 8.4** infograafika lahendus (sh toodete ja teadlikke valikuid soodustava info kuvamine, hinnasildi tehniline lahendus jms).

Info- ja piletilett peab olema kiirelt leitav külastaja sisenedes Dokihoone mõlemast peasissepääsust.

9. Pileti- ja tagasiside lahendus

Pakkuda lahendus, mis annab külastuskogemusele lisaväärtust. Näiteks:

- toimib piletinäitena;
- võimaldab näitusel teha keelevalikut;
- salvestab külalisele tema valitud infot, mida hiljem endale nt e-mailile saata või sünteesib külalise huvidest/vastustest lähtuvalt tema profiili;
- kogub tagasisidet eksponaatide kasutuse statistika tarbeks.

10. Võistluslaga seonduvad siduspinnad

Lähtudes Loodusmaja projektdokumentatsioonist, sh. sisearhitektuursest lahendusest (TK Lisa 7) ning võistlusala piiritlusjoonistel toodud ruumifunktsioonide täpsustustest (muuseumipoe ja lastele suunatud ekspositsiooniala uued asukohad), pakkuda võistlusala piires kogu muuseumi külastustekonnale jäävatele ruumidele terviklik, tuumnäituse kontseptsiooniga haakuv graafiline/visuaalne lahendus. Lahenduse eesmärgiks on näituse kandva mõtte „Kooselu kunst“ toetamine ja võimendamine ning katkematu külastustekonna loomine terve teekonna jooksul. Siduspindade lahenduselt ei oodata mahukat sisearhitektuurset lahendust. Näiteks võistlusllasse jäävate tualettruumide või garderoobiala sisearhitektuurset lahendust saab täiendada graafilise disaini lahendusega.

IDEEKAVANDI ESITAMINE

Ideekavand peab lähtuma nii sisuteemade käsitlemisel kui lähteülesande täitmisel terviklikkuse taotlusest. Osaleja on kohustatud kavandi koosseisus esitama kogu käesoleva dokumendi võistlustöö peatükis “Lähteülesande kirjeldus” nõutud lahendused. Kavandis peab sisalduma:

1. Seletuskiri, sh:

- 1.1 ideekavandi kontseptuaalne kirjeldus, sh näituse lugu/lood;
- 1.2 sisearhitektuuri ideekontseptsioon ja lähtepunktid;
- 1.3 näituselahenduste, sh multimeedia- ja erilahenduste lähtepunktid ja selgitus;
- 1.4 sisulise ja füüsilise ligipääsetavuse lahendustega arvestamine ja nende kirjeldus;
- 1.5 jätkusuutlikkuse põhimõtetega arvestamise kirjeldus;
- 1.6 ideekavandi projekti põhjal näituse teostamise kulukuse analüüs.

2. Visuaalne materjal, sh sobivas mõõtkavas plaanid, vaated ja lõiked:

- 2.1 ruumide funktsioonide planeering põhiplaanel koos sisustuse paiknemisega;
- 2.2 küllastaja teekond, sh emotsionaalne teekond ja loo/lugude erinevad etapid;
- 2.3 oluliste sisekujunduselementide võimaliku välimuse lahendus ja kasutatavate materjalide selgitus;
- 2.4 3D-vaated, mis annavad ülevaate võistlustööga pakutud ideelahendusest;
- 2.5 muu visuaalne materjal, mis toetab ja selgitab võistlustöö ideid, sh näituselahendusi (nt visandid, moodboard, 3D mudel);
- 2.6 näituse graafilise osa lahendusidee (värvilahendused ja kirjatüüpide näidised);
- 2.7 ekspositsiooni valguslahenduste ideed.
- 2.8 Üks trükikvaliteediga vaade näitusesaalile, minimaalselt formaadis A2, resolutsiooniga 300dpi.

3. Ideekavandi projekteerimise maksumus vormil 3.

Näituse keel

Ekspositsioon on eesti- ja inglisekeelne, võimalusega saada infot ka teistes keeltes muu meediumi kaudu. Tellija ootus on, et tekstiedastus oleks lahendatud sobivas tasakaalus digitaalse infokandja (nt projitseering, ekraan, audio, e-paber vmt) ja trükitud teksti vahel, et külalisel oleks lihtsustatud ja mugav keelevelik ning muuseumil tekstide haldus. Võib pakkuda lahendusi näituse läbimiseks audioseadmega vms alternatiivse digilahendusega, mis ei häiriks teisi külalisi.

Museaalide eksponeerimisele seatud säilitustingimused

Näituse kavandamisel tuleb arvestada, et saali kiirgub läbi lae piiril paiknevate akende loomulik valgus ning see avaldab mõju nii ekspositsiooni üldisele atmosfäärile kui eksponaatide vastupidavusele. Aknaavasid on võimalik aknakatete abil sulgeda.

- 1. Haruldaste museaalide eksponeerimisel tuleb arvestada reguleeritud kliimaga vitriinide kasutamisega, et kahju museaalidele oleks minimaalne.
- 2. Avatult (riputatult, dioraamides vmt viisil) eksponeeritud esemete puhul tuleb arvestada, et külalise ja museaali vahekaugus oleks piisav, et tagada mõlema ohutus.
- 3. Avatult (riputatult, dioraamides vmt viisil) eksponeeritud esemete puhul tuleb arvestada, et museaale ja objekte oleks võimalik hooldada (peab olema tagatud ligipääs, vitriinide ja dioraamide mugav avamine ja sulgemine jne).

Näitusel kajastatavad lõplikud teemad ja eksponeerimislahendused valmivad projekteerimisfaasis võidukavandi esitaja ja tellija vahelises koostöös.

Valdkonda reguleerivad standardid on leitavad dokumendis Ideekonkursi korraldamise kord, punktis 12.

VÄLJAVÕTTED IDEEKONKURSI ALUSDOKUMENTIDEST

Žürii koosseis

Žürii esimees: Evelin Pääsukene - Eesti Loodusmuuseumi näituste üksuse juht

Žürii liikmed:

1. Lennart Lennuk - bioloog, Eesti Loodusmuuseumi kogude osakonna juht
2. Mairo Hirno - Eesti Loodusmuuseumi uue hoone projektijuht
3. Asta Tuusti - bioloog, pedagoog, Kliimaministeeriumi keskkonnateadlikkuse nõunik
4. Tuul Sepp - ökoloog ja teaduse populariseerija
5. Karen Jagodin - muuseumivisionäär, Eesti Arhitektuurimuuseumi juht
6. Eero Epner - dramaturg
7. Tarmo Piirmets - Loodusmaja sisearhitekt, volitatud sisearhitekt-ekspert, tase 8
8. Hanneloore Kääramees - volitatud sisearhitekt, tase 7
9. Sibylle Lichtensteiger - Stapferhausi juht (Šveits)

Hääleõiguseta eksperdid:

1. Maria Kristiin Peterson - jätkusuutlikkuse ekspert
2. Siiri Vallner - Loodusmaja arhitekt, volitatud arhitekt-ekspert, tase 8

Ideekonkursil antavad auhinnad

Konkursi auhindadeks on ette nähtud kuni

60 000 eurot, mis jaotuvad järgmiselt:

I koht - võitja - auhind **30 000** eurot;

II koht - auhind **15 000** eurot;

III koht - auhind **10 000** eurot;

Eripreemia - auhind **5 000** eurot

Lisad

TK Lisa 1 Tuleviku Eesti Loodusmuuseumi visioon

TK Lisa 2 Eesti Loodusmuuseumi külastajapersoonad

TK Lisa 3 Eksponeeritavate liikide ja objektide nimekiri

TK Lisa 4 Võistlusala piiritlusskeem soklikorrusel

TK Lisa 5 Võistlusala piiritlusskeem 1. korrusel

TK Lisa 6 Muuseumipoe kaubakategooriad

TK Lisa 7 Loodusmaja projektdokumentatsioon

(sh. hoone BIM mudel) mis on allalaetav **siit**.

(Tõestusväärtust omav dokument

on kättesaadav elektrooniliselt)

Sisu ja kontseptsiooni meeskond

Loore Ehrlich, Lennart Lennuk, Joonas Plaan, Evelin Pääsukene, Ulla Villem, Jana-Maria Habicht, Egle Hecht-Veermetts, Leif-August Kirs, Aare Lindt, Leida Ojasoo, Uno Roosileht, Joosep Sarapuu, Karin Truuver, Andres Jaanus, Edgar Karofeldt, Juho Kirs, Ene Kook, Liisa Küttim, Peeter Laas, Piret Lõhmus, Mati Martin, Mart Meriste, Helle Mäemets, Arno Põllumäe, Greta Reialu, Trude Taevere, Oive Tinn, Priit Zingel, Eero Epner, Mikk Jürjens, Aet Annist, Grete Arro, Aveliina Helm, Peeter Laurits, Timo Maran, Valdur Mikita, Piia Post, Tuul Sepp, Urmas Tartes, Jaan Tootsen, Eva Truuverk, Asta Tuusti, Madis Vasser

Kujundus: Ulla Villem

Illustratsioonide allikad

Avaleht - Eesti loodus - Kaupo Kalda (Brand Estonia Toolbox)

Lk 2 - Heidi Jõks - Ulla Villem (Eesti Loodusmuuseum)

Lk 4 - Loeng olemasolevas muuseumimajas - Autor teadmata (Eesti Loodusmuuseum)

Lk 7 - Loodusmaja skeemid - Kavakava arhitektid

Lk 8 - Loodusmaja vaade - Kino maastikuarhitektid

Lk 9 - Loodusmaja väliala vaated - Kino maastikuarhitektid

Lk 10 - Majakivi - Priidu Saart (Brand Estonia Toolbox)

Lk 11 - Persoonad - Velvet

Lk 16 - Näituse ruumi vaated BIM mudelist - ekraanitõmmised (Kavakava arhitektid)

Lk 17 - Soomaa - Jarek Jõepera (Brand Estonia Toolbox)

Lk 21 - Konrad Mägi Saaremaa motiiv - Konrad Mägi Sihtasutus; kasevihad - Adobe Stock

Lk 22 - Pöialpoiss - Adobe Stock

Lk 23 - E. Bringentoff, joonised liblikate anatoomiast - Leida Ojasoo (Eesti Loodusmuuseum)

Lk 26 - Läänemeri - Lennart Lennuk (Eesti Loodusmuuseum); ruuge mändvetikas - Kristian Peters (Wikimedia Commons)

Lk 27 - Soomaa - Mati Kose (Brand Estonia Toolbox); harilik vesihernes - Leonhard Lenz (Wikimedia Commons)

Lk 28 - Kõrvemaa - Hans Markus Antson (Brand Estonia Toolbox); valgejänes - Charles J. Sharp (Wikimedia Commons)

Lk 29 - Mets - Georg Svidlov (Brand Estonia Toolbox); hall karesamblik - Armand Turpel (Wikimedia Commons)

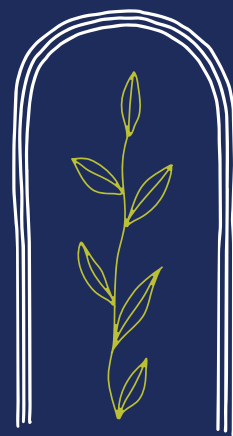
Lk 30 - Pärändniit - Rivo Veber (Brand Estonia Toolbox); suur sirmik - Adobe Stock

Lk 31 - Põld - Johannes Arro (Brand Estonia Toolbox); mulla lähtekivim - Adobe Stock

Lk 32 - Linnaloodus - Adobe Stock; harilik toakärbes - Wikimedia Commons

Lk 34 - Loimur - Adobe Stock

Lk 36 - Kevad - Lennart Lennuk (Eesti Loodusmuuseum)

EESTI LOODUSMUUSEUM
2024